

Wymagania edukacyjne

klasa 4

2017-09-04

Szkoła Podstawowa nr 21 im. Karola Miarki

Spis treści

Religia	3
Język polski	7
Język angielski	15
Muzyka	22
Plastyka	24
Historia i społeczeństwo	28
Przyroda	38
Matematyka	52
Informatyka	79
Technika	82
Wychowanie fizyczne	84
Język niemiecki mniejszości narodowej niemieckiej	87
Edukacja regionalna	90

Religia

Przedmiotowy system oceniania został opracowany na podstawie *Programu nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach* zatwierdzonego przez Komisję Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski.

Ocenę z religii ustalamy w oparciu o kryteria poznawcze, kształcące i wychowawcze. Nauczyciel ustala co uczeń wie, potrafi, jakie jeszcze wymagania powinien spełnić, w czym może jeszcze mu pomóc. Celowość informacji zakłada wartościowanie aktualnego poziomu edukacyjnego ucznia oraz zmotywowanie jego potrzeby zdobywania wiadomości postaw i umiejętności.

Elementy wchodzące w zakres oceny z religii:

Ilość i jakość prezentowanych wiadomości.

Zainteresowanie przedmiotem.

Stosunek do przedmiotu.

Pilność i systematyczność.

Umiejętność zastosowania poznanych wiadomości w życiu.

Postawa.

Kontrola i ocena w religii nie dotyczy wyłącznie sprawdzenia wiadomości, lecz także wartościowania umiejętności, postaw, zdolności twórczych, rozwoju zainteresowań, motywacji uczenia się, a głównie kształtowania cech charakteru, woli, odpowiedzialności za swoje czyny, dokładności, wytrwałości, pracowitości, kultury osobistej, zgodności postępowania z przyjętą wiarą.

1) Ocenie podlegają:

- a) Odpowiedzi ustne objęte zakresem materiału z Małego Katechizmu lub trzech ostatnich lekcji.
- b) Wypowiedzi w trakcie lekcji, podczas dyskusji, powtórzenia itp.
- c) Praca domowa: krótkoterminowa i długoterminowa.
- d) Znajomość podstawowych prawd wiary.
- e) Prowadzenie zeszytu ucznia.
- f) Pilność, systematyczność, postawy, umiejętności.
- g) Korzystanie z Pisma świętego, podręcznika i innych materiałów katechetycznych.
- h) Postawy wskazujące na potrzebę wartościowania.
- i) Inne formy aktywności ucznia:
- j) Praca w grupie (udział w dyskusji, prezentowanie efektów pracy zespołu).
- k) Aktywność na zajęciach lekcyjnych,
- l) Referaty, prezentacje, projekty,
- m) Udział w olimpiadach, konkursach.
- n) Zaangażowanie w życie wspólnotowe parafii (Służba Liturgiczna, Dzieci Maryi, scholka parafialna)

2) Ocena celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) w sposób celujący realizuje treści programu nauczania i potrafi je zaprezentować,
- b) jest bardzo aktywny na lekcji, chętnie włącza się w dyskusje związane z tematem poruszonym na katechezie,
- c) jest zawsze przygotowany do zajęć: zeszyt prowadzi na bieżąco, dba o jego staranny i estetyczny wygląd,
- d) wykonuje zadane prace i ćwiczenia,
- e) przynosi niezbędne pomoce,
- f) chętnie angażuje się w życie religijne na terenie szkoły i parafii,
- g) orientuje się w najważniejszych, bieżących sprawach Kościoła powszechnego i lokalnego, korzystając z prasy i programów katolickich,
- h) bierze udział w konkursach związanych z katechezą i zajmuje wysokie lokaty.
- i) Wiadomości:
 - wyraża odpowiedzialną troskę o przyrodę,
 - wyraża troskę o swój parafialny kościół oraz o świątynię swego serca,
 - wyraża troskę o sprawiedliwość i zgodę, przyczyniając się do łagodzenia konfliktów w swoim otoczeniu,
 - okazuje wrażliwość na ludzkie cierpienie, niosąc pomoc chorym i niepełnosprawnym oraz modląc się w ich intencji,
 - świadomie podejmuje trud pokonywania życiowych problemów zgodnie z nauką Jezusa zawartą w błogosławieństwach,
 - wyraża sprzeciw wobec aktów poniżania krzyża,
 - staje w obronie znaków wiary,
 - chętnie uczestniczy w modlitewnym czuwaniu przy Grobie Pańskim.

3) Ocena bardzo dobra:

- a) potrafi zaprezentować pełen zakres wiadomości religijnych wynikających z programu nauczania,
- b) jest bardzo aktywny na lekcji,
- c) chętnie włącza się w dyskusje związaną z tematem poruszonym na katechezie,
- d) jest zawsze przygotowany do zajęć: zeszyt prowadzi starannie i estetycznie,
- e) wykonuje zadane prace i ćwiczenia, przynosi niezbędne pomoce,
- f) angażuje się w życie religijne szkoły i parafii,
- g) interesuje się sprawami Kościoła Powszechnego i lokalnego,
- h) bierze udział w konkursach związanych z katechezą.
- i) Wiadomości:
 - uzasadnia, że warunkiem szczęścia jest otrzymywanie i okazywanie miłości,
 - wyjaśnia, na czym polega zło każdego grzechu,
 - umie zastosować uczynki miłosierdzia w sytuacjach problemowych,
 - wyjaśnia, dlaczego Izraelici w Egipcie stali się niewolnikami,
 - sprzeciwia się wszelkiej krzywdzie i niesprawiedliwości,
 - uzasadnia, że w sytuacji bez wyjścia Bóg znajduje rozwiązanie,
 - wyjaśnia religijne znaczenie góry i równiny w życiu chrześcijanina,
 - wyjaśnia, na czym polega nawrócenie i post,
 - wymienia okresy roku liturgicznego, kiedy obowiązuje chrześcijanina post i wstrzeźliwość,
 - charakteryzuje znaczenie sakramentów Eucharystii i kapłaństwa w życiu chrześcijańskim.

4) Ocena dobra:

- a) opanował większość wiadomości religijnych wynikających z programu nauczania, potrafi je poprawnie zaprezentować,
- b) jest przygotowany do zajęć: zeszyt prowadzi na bieżąco, dba o jego staranny wygląd,
- c) wykonuje zadane prace i ćwiczenia,
- d) przynosi niezbędne pomoce np. katechizm do nauki religii,
- e) włącza się w życie religijne szkoły i parafii.
- f) Wiadomości:
 - charakteryzuje niewolniczą pracę Izraelitów w Egipcie,
 - wyjaśnia, że Boża interwencja jest odpowiedzią na modlitwę Izraelitów,
 - wyjaśnia znaczenie przejścia Izraelitów przez Morze Czerwone w ucieczce przed wojskiem faraona,
 - opisuje reakcję Izraelitów na trudy wędrówki przez pustynię,
 - uzasadnia, że każde z Bożych przykazań jest ważne i żadnego nie wolno lekceważyć,
 - wyraża szacunek dla miejsc pamięci o bohaterach,
 - wyjaśnia różnice między sądem Bożym, a ludzkimi sądami,
 - wie, że w miejscu objawienia jest obecnie znane sanktuarium, do którego licznie pielgrzymują chorzy z całego świata i wielu z nich zostało cudownie uzdrowionych,

- wyraża szacunek wobec chorych i niepełnosprawnych oraz chętnie spieszy im z pomocą,
- wskazuje w perykopie dwa etapy rozpoznawania Chrystusa: rozmowę w drodze (wyjaśnianie Pism) i wspólny posiłek (łamanie chleba) w Emaus.

5) Ocena dostateczna:

- opanował podstawowe wiadomości religijne wynikające z programu nauczania,
- jest przygotowany do zajęć: zeszyt prowadzi na bieżąco, dba o jego estetyczny wygląd,
- wykonuje zadane prace i przynosi niezbędne pomoce np. katechizm do nauki religii,
- uczestniczy w życiu religijnym szkoły i parafii.
- Wiadomości:
 - wie, że o stworzeniu świata dowiadujemy się z Biblii,
 - określa znaczenie słowa „Biblia”,
 - wyjaśnia, dlaczego Biblia jest księgą świętą,
 - wie, że treść Starego Testamentu dotyczy wydarzeń od stworzenia świata i przygotowuje do narodzenia Pana Jezusa,
 - wymienia Boże obietnice dane Abrahamowi,
 - wymienia potomków Abrahama (Izaak i Jakub, który miał 12 synów),
 - zna historię tworzenia się narodu izraelskiego (wybranego),
 - opowiada o przejściu Izraelitów przez Jordan,
 - wskazuje przeszkody, jakie w swoim życiu może pokonać z Bożą pomocą,
 - uzasadnia konieczność modlitwy i wyrzeczenia w walce z pokusami,
 - zna treść perykopy o ustanowieniu Eucharystii i kapłaństwa,
 - wyjaśnia, dlaczego chrześcijanie świętują niedzielę,
 - zna treść perykopy o uczniach z Emaus,
 - uzasadnia, dlaczego kapłani mają władzę odpuszczania grzechów.

6) Ocena dopuszczająca:

- opanował zaledwie minimum podstawowych wiadomości religijnych przewidzianych w programie nauczania,
- ma istotne braki w wiedzy i umiejętnościach religijnych, ale braki te nie przekreślają możliwości czynienia przez niego postępów w ciągu dalszej nauki,
- nie zawsze jest przygotowany do zajęć: niedbale prowadzi zeszyt, w którym są braki,
- czasem nie wykonuje niezbędnych prac,
- sporadycznie uczestniczy w życiu religijnym szkoły i parafii.
- Wiadomości:
 - wie, że wszystko, co istnieje, jest dobre, bo pochodzi od Boga,
 - wie, że Biblia zawiera słowo kochającego Boga, który stworzył świat,
 - wyraża szacunek względem Biblii jako księgi o miłości Boga do człowieka,
 - uzasadnia, dlaczego Kanaan jest ziemią świętą,
 - podaje powody osiedlania się Izraelitów w Egipcie,
 - wie, że po śmierci Józefa Izraelici byli zmuszani do niewolniczej pracy i prosili Boga o pomoc,

- wymienia miejsca, w których chrześcijanin doświadcza szczególnej bliskości Boga,
- wymienia powody, dla których ludzie odwiedzają cmentarze,
- wie, że dialog Maryi z Aniołem zawiera się w modlitwie „Anioł Pański”

Język polski

Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, ze szczególnym uwzględnieniem ich w prozie realistycznej, fantastycznonaukowej lub utworach *fantasy*;
- 3) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, *fantasy*;
- 4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego;
- 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- 8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- 9) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- 11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- 12) określa tematykę oraz problematykę utworu;
- 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;

- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- 18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- 2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;
- 3) określa temat i główną myśl tekstu;
- 4) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- 5) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- 6) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- 7) charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje jego charakterystyczne cechy;
- 8) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- 9) wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka);
- 10) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego);
- 11) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- 12) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- 13) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny);
- 14) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- 2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- 4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi;
- 5) oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 6) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
- 7) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- 8) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- 9) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 10) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
- 11) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;
- 12) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące –rozumie ich funkcje i je stosuje;
- 13) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje je w praktyce językowej;
- 14) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
- 2) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
- 3) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;

- 4) rozumie dosłowne i przerośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- 5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- 6) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- 7) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 8) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- 9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- 2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 3) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
- 4) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- 6) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi;
- 7) rozumie, na czym polega etykieta językowa i stosuje jej zasady.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- 2) rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
- 3) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę

akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;

4) dokonuje selekcji informacji;

5) zna zasady budowania akapitów;

6) rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;

2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;

3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;

4) redaguje notatki;

5) opowiada o przeczytanym tekście;

6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;

7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;

8) redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów;

9) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

Samokształcenie.

Uczeń:

1) doskonali ciche i głośne czytanie;

2) doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji;

3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;

4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line);

5) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika

terminów literackich;

6) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych, określa ich swoistość;

7) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;

8) poznaje życie kulturalne swojego regionu;

9) rozwija umiejętności posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania zainteresowań.

Lektury omawiane w klasie IV

1. Lektury obowiązkowe:

1) Jan Brzechwa, Akademia Pana Kleksa;

2) Janusz Christa, Kajko i Kokosz. Szkoła latania (komiks) ;

3) René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, Mikołajek (wybór opowiadań) ;

4) Wybrane podania i legendy polskie, w tym o Lechu, Piaście, Kraku i Wandzie;

5) Wybrane baśnie polskie i europejskie, w tym: Charles Perrault: Kopciuszek, Aleksander Puszkina: Bajka o rybaku i rybce;

6) Wybrane wiersze Władysława Bełzy, Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Anny Kamieńskiej, Joanny Kulmowej, Adama Mickiewicza, Czesława Miłosa, Tadeusza Różewicza, Juliusza Słowackiego, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego oraz pieśni i piosenki patriotyczne.

2. Lektury uzupełniające (obowiązkowo dwie)

1) Frances Hodgson Burnett, Tajemniczy ogród;

2) Sat-Okh, Biały Mustang;

Ogólne kryteria ocen z języka polskiego:

1. OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

1) opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej,

2) samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,

3) czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, posługując się terminologią z podstawy programowej,

4) posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem oraz poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,

- 5) aktywnie uczestniczy w lekcjach (pełni funkcję asystenta nauczyciela) i zajęciach pozalekcyjnych,
- 6) z powodzeniem bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim,
- 7) tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, językowym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym,
- 8) odznacza się samodzielnością i dojrzałością sądów,
- 9) wzorowo wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe,
- 10) współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera,
- 11) wykorzystuje wiedzę, umiejętności i zdolności twórcze (kreatywność) przy odbiorze i analizie tekstów oraz tworzeniu wypowiedzi.

2. OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń:

- 1) opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- 2) samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o znacznym stopniu trudności,
- 3) czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie,
- 4) potrafi analizować je samodzielnie, podejmuje próby interpretacji,
- 5) posługuje się bogatym słownictwem i poprawnym językiem w mowie i w piśmie,
- 6) aktywnie uczestniczy w lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych,
- 7) bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim,
- 8) tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, w większości poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- 9) aktywnie uczestniczy w lekcjach, wykonuje prace domowe,
- 10) często angażuje się w zadania dodatkowe.

3. OCENA DOBRA

Uczeń:

- 1) w większości opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- 2) samodzielnie rozwiązuje zadania o niewielkim lub średnim stopniu trudności, natomiast z pomocą nauczyciela – trudne,

- 3) czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, samodzielnie odnajduje w nich informacje,
- 4) w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia niewiele błędów językowych, ortograficznych i stylistycznych,
- 5) bierze czynny udział w lekcji, wykonuje prace domowe, czasem także nieobowiązkowe.

4. OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- 1) częściowo opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- 2) samodzielnie wykonuje tylko zadania łatwe;
- 3) trudniejsze problemy i ćwiczenia rozwiązuje przy pomocy nauczyciela,
- 4) odnajduje w tekście informacje podane wprost,
- 5) rozumie dosłowne znaczenie większości wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- 6) w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia błędy językowe, ortograficzne oraz stylistyczne;
- 7) wypowiedzi cechuje ubogie słownictwo, wypowiada się krótko, ale wypowiedź jest na ogół uporządkowana, niekiedy popełnia rażące błędy językowe zakłócające komunikację,
- 8) rzadko aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- 9) wykonuje obowiązkowe prace domowe, ale popełnia w nich błędy.

5. OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- 1) opanował w niewielkim stopniu umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- 2) większość zadań, nawet bardzo łatwych, wykonuje jedynie przy pomocy nauczyciela,
- 3) czyta niezbyt płynnie, niewłaściwie akcentuje wyrazy, nie stosuje odpowiedniej intonacji,
- 4) ma problemy z czytaniem tekstów kultury, ale podejmuje próby ich odbioru,
- 5) nie potrafi samodzielnie analizować i interpretować tekstów,
- 6) w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia rażące błędy utrudniające komunikację,

- 7) ma ubogie słownictwo i trudności z formułowaniem nawet prostych zdań,
- 8) nie jest aktywny na lekcjach, ale wykazuje chęć do pracy, stara się wykonywać polecenia nauczyciela,
- 9) pracuje niesystematycznie, wymaga stałej zachęty do pracy, często nie potrafi samodzielnie wykonać pracy domowej, ale podejmuje próby.

6. OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- 1) nie opanował nawet podstawowych wiadomości,
- 2) ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach z zakresu podstawy programowej,
- 3) ma kłopoty z techniką czytania,
- 4) nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost,
- 5) nie rozumie dosłownego znaczenia wielu wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- 6) nie wykonuje zadań ani poleceń nauczyciela, wykazuje się niechęcią do nauki,
- 7) zaniedbuje wykonywanie prac domowych, nie angażuje się w pracę grupy.

Język angielski

1 INFORMACJE WSTĘPNE

- a) System oceniania wiedzy i umiejętności uczniów jest dwójaki: formalny i nieformalny.
 - Formalny
 - na podstawie prac pisemnych (zadań klasowych, testów, kartkówek, wypracowań) dotyczących wybranego słownictwa, zagadnień gramatycznych, rozumienia ze słuchu lub czytania ze zrozumieniem;
 - na podstawie wypowiedzi ustnych, głośnego czytania
 - sprawdzających umiejętność komunikowania się, wymowę, intonację.
 - Nieformalny – na podstawie stałej obserwacji postępów ucznia.
 - W ocenie tej bierze się pod uwagę systematyczność w odrabianiu zadań domowych, wysiłek ucznia, aktywność na lekcji, wykonywanie dodatkowych, nieobowiązkowych zadań oraz jego ogólny stosunek do przedmiotu.
- b) Ocena klasyfikacyjna za I półrocze jak i roczna zawiera oba ww. rodzaje ocen, z tym, że ocena formalna ma znaczenie podstawowe, a ocena nieformalna może ją zawyżać lub zaniżać.

- c) Uczniowie z dysfunkcjami traktowani są indywidualnie , zgodnie z zaleceniami poradni psychologiczno – pedagogicznej.

2 ZNAJOMOŚĆ ŚRODKÓW JEZYKOWYCH

- a) celujący: uczeń posługuje się bardzo szerokim zakresem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych)wykraczających poza materiał przewidziany programem czwartej klasy,
- b) **bardzo dobry:** uczeń bezbłędnie posługuje się poznanym na lekcjach słownictwem i strukturami gramatycznymi; zna i prawidłowo stosuje poznane na lekcjach zasady ortograficzne; prawidłowo wymawia poznane wyrazy i rozumie je ze słuchu,
- c) **dobry:** uczeń zna większość poznanych na lekcjach środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), a posługując się nimi popełnia nieliczne błędy, które potrafi poprawić zgodnie ze wskazówkami nauczyciela
- d) **dostateczny:** uczeń zna przynajmniej połowę z poznanych na lekcjach środków językowych lecz posługując się nimi popełnia czasami błędy,
- e) **dopuszczający:** zna wybrane środki językowe lecz posługując się nimi popełnia często błędy, których nie potrafi samodzielnie poprawić,
- f) **niedostateczny:** uczeń nie zna większości poznanych na lekcjach środków językowych i nie potrafi się nimi posługiwać.

2 ROZUMIENIE WYPOWIEDZI

- a) **celujący:** rozumie i prawidłowo reaguje na wypowiedzi ustne i pisemne, których trudność znacznie przekracza poziom klasy czwartej.
- b) **bardzo dobry:**
- bezbłędnie reaguje na wszystkie poznane na lekcjach polecenia ;
 - rozumie ze słuchu oraz w piśmie wszystkie poznane na lekcjach zwroty dnia codziennego;
 - rozumie ogólny sens wypowiedzi ze słuchu i tekstów czytanych, na odpowiednim dla klasy czwartej poziomie, nawet jeżeli zawierają nieznanne słowa lub wyrażenia;
 - wyszukuje bezbłędnie informacje szczegółowe w wypowiedziach ze słuchu i tekstach czytanych;
 - bezbłędnie rozumie intencje rozmówcy (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie, etc);
 - bezbłędnie rozpoznaje sytuacje komunikacyjne (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu, w szkole, etc);
 - bezbłędnie rozpoznaje różne rodzaje tekstów (np. list prywatny, e-mail, SMS, opowiadanie, zaproszenie, kartka pocztowa, etc);
- c) **dobry:**
- bezbłędnie reaguje na wszystkie poznane na lekcjach polecenia
 - rozumie ze słuchu oraz w piśmie większość poznanych na lekcjach zwrotów dnia codziennego;
 - rozumie ogólny sens wypowiedzi ze słuchu i tekstów czytanych, na odpowiednim dla klasy czwartej poziomie, nawet jeżeli zawierają nieznanne słowa lub wyrażenia;

- wyszukuje poprawnie większość informacji szczegółowych w wypowiedziach ze słuchu i tekstach czytanych;
- rozumie poprawnie intencje rozmówcy (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie, etc);
- poprawnie rozpoznaje sytuacje komunikacyjne (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu, w szkole, etc);
- poprawnie rozpoznaje różne rodzaje tekstów (np. list prywatny, e-mail, SMS, opowiadanie, zaproszenie, kartka pocztowa, etc);

d) dostateczny:

- poprawnie reaguje na większość poznanych na lekcjach poleceń;
- rozumie ze słuchu oraz w piśmie większość poznanych na lekcjach zwrotów dnia codziennego;
- rozumie ogólny sens wypowiedzi ze słuchu i tekstów czytanych, na odpowiednim dla klasy czwartej poziomie, jeśli zawierają tylko poznane wcześniej słownictwo;
- zazwyczaj wyszukuje poprawnie informacje szczegółowe
- w wypowiedziach ze słuchu i tekstach czytanych;
- rozumie poprawnie intencje rozmówcy (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie, etc);
- poprawnie rozpoznaje sytuacje komunikacyjne (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu, w szkole, etc);
- poprawnie rozpoznaje różne rodzaje tekstów (np. list prywatny, e-mail, SMS, opowiadanie, zaproszenie, kartka pocztowa, etc);

e) dopuszczający:

- poprawnie reaguje na wybrane polecenia;
- rozumie ze słuchu oraz w piśmie wybrane zwroty dnia codziennego;
- rozumie ogólny sens wypowiedzi ze słuchu i tekstów czytanych, na odpowiednim dla klasy czwartej poziomie, jeśli zawierają tylko poznane wcześniej słownictwo;
- z pomocą nauczyciela wyszukuje niektóre informacje szczegółowe w wypowiedziach ze słuchu i tekstach czytanych;
- zazwyczaj rozumie poprawnie intencje rozmówcy (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie, etc);
- zazwyczaj poprawnie rozpoznaje sytuacje komunikacyjne (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu, w szkole, etc);
- zazwyczaj poprawnie rozpoznaje różne rodzaje tekstów (np. list prywatny, e-mail, SMS, opowiadanie, zaproszenie, kartka pocztowa, etc);

f) niedostateczny:

- nie reaguje poprawnie na polecenia;
- nie rozumie ze słuchu ani w piśmie większości zwrotów dnia codziennego;
- nie rozumie ogólnego sensu wypowiedzi ze słuchu i tekstów czytanych, na odpowiednim dla klasy czwartej poziomie, nawet jeżeli zawierają tylko poznane wcześniej słownictwo;
- nie wyszukuje większości informacji szczegółowych w wypowiedziach ze słuchu i tekstach czytanych;

- nie rozumie intencji rozmówcy (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie, etc);
- nie rozpoznaje sytuacji komunikacyjnych (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu, w szkole, etc);
- nie rozpoznaje różnych rodzajów tekstów (np. list prywatny, e-mail, SMS, opowiadanie, zaproszenie, kartka pocztowa, etc);

3 TWORZENIE WYPOWIEDZI:

- a) **celujący:** tworzy wypowiedzi pisemne i ustne o poziomie trudności znacznie przekraczającym poziom klasy czwartej;
- b) **bardzo dobry:** bezbłędnie opisuje ustnie i pisemnie ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i czynności dnia codziennego oraz przedstawia swoje upodobania i uczucia posługując się środkami językowymi poznanymi na lekcjach;
- c) **dobry:** zazwyczaj poprawnie opisuje ustnie i pisemnie ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i czynności dnia codziennego oraz przedstawia swoje upodobania i uczucia posługując się środkami językowymi poznanymi na lekcjach; potrafi samodzielnie poprawić popełnione błędy;
- d) **dostateczny:** popełniając czasem błędy opisuje ustnie i pisemnie ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i czynności dnia codziennego oraz przedstawia swoje upodobania i uczucia posługując się środkami językowymi poznanymi na lekcjach; potrafi z pomocą nauczyciela poprawić popełnione błędy;
- e) **dopuszczający:** popełniając błędy opisuje ustnie ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i czynności dnia codziennego oraz przedstawia swoje upodobania i uczucia posługując się środkami językowymi poznanymi na lekcjach; nie potrafi nawet z pomocą nauczyciela poprawić popełnionych błędów;
- f) **niedostateczny:** nie potrafi opisać ustnie ani pisemnie ludzi, zwierząt, przedmiotów, miejsc i czynności dnia codziennego ani przedstawić swoich upodobań i uczuć posługując się nawet najprostszymi środkami językowymi poznanymi na lekcjach;

4 REAGOWANIE NA WYPOWIEDZI:

- a) **celujący:** uczeń bezbłędnie reaguje w różnych sytuacjach; zarówno ustnie jak i na piśmie; na poziomie przekraczającym poziom klasy czwartej;
- b) **bardzo dobry:** uczeń bezbłędnie reaguje, ustnie i na piśmie, w prostych sytuacjach dnia codziennego, używając poznanych na lekcjach środków językowych (np. przedstawia siebie i członków swojej rodziny; podaje proste informacje o sobie i innych osobach; podaje swoje upodobania; mówi, co posiada i co potrafi robić; prosi o informacje; wyraża swoje emocje; wyraża prośby i podziękowania; etc.);
- c) **dobry:** uczeń poprawnie reaguje, ustnie i na piśmie, w prostych sytuacjach dnia codziennego, używając poznanych na lekcjach środków językowych (np. przedstawia siebie i członków swojej rodziny; podaje proste informacje o sobie i innych osobach; podaje swoje upodobania; mówi, co posiada i co potrafi robić; prosi o informacje; wyraża swoje emocje; wyraża prośby i podziękowania; etc.); popełnia nieliczne błędy, które potrafi samodzielnie poprawić;
- d) **dostateczny:** uczeń zazwyczaj poprawnie reaguje, ustnie i na piśmie, w prostych sytuacjach dnia codziennego, używając poznanych na lekcjach środków językowych (np. przedstawia siebie i członków swojej rodziny; podaje proste informacje o sobie

i innych osobach; podaje swoje upodobania; mówi , co posiada i co potrafi robić; prosi o informacje; wyraża swoje emocje; wyraża prośby i podziękowania; etc.); popełnione błędy potrafi poprawić z pomocą nauczyciela;

- e) **dopuszczający**: uczeń zazwyczaj poprawnie reaguje ustnie w prostych sytuacjach dnia codziennego, używając poznanych na lekcjach środków językowych (np. przedstawia siebie i członków swojej rodziny; podaje proste informacje o sobie i innych osobach; podaje swoje upodobania; mówi , co posiada i co potrafi robić; prosi o informacje; wyraża swoje emocje; wyraża prośby i podziękowania; etc.); nie potrafi poprawić popełnionych błędów samodzielnie; w wypowiedziach pisemnych popełnia często błędy;
- f) **niedostateczny**: uczeń nie potrafi poprawnie reagować w prostych sytuacjach dnia codziennego w mowie ani w piśmie.

5 PRZETWARZANIE WYPOWIEDZI

- a) **celujący**: bezbłędnie przekazuje ustnie oraz zapisuje informacje uzyskane z tekstu słuchanego lub czytanego o poziomie trudności znacznie przekraczającym materiał klasy czwartej;
- b) **bardzo dobry**: bezbłędnie przekazuje ustnie oraz zapisuje informacje uzyskane z tekstu słuchanego lub czytanego;
- c) **dobry**: poprawnie przekazuje ustnie oraz zapisuje informacje uzyskane z tekstu słuchanego lub czytanego, popełniając nieliczne błędy, które potrafi samodzielnie poprawić;
- d) **dostateczny**: zazwyczaj poprawnie przekazuje ustnie oraz zapisuje informacje uzyskane z tekstu słuchanego lub czytanego; popełnia przy tym błędy, które nie zawsze potrafi poprawić;
- e) **dopuszczający**: przekazując ustnie informacje uzyskane z tekstu słuchanego lub czytanego popełnia czasami błędy, których zazwyczaj nie potrafi samodzielnie poprawić; zazwyczaj popełnia liczne błędy zapisując uzyskane informacje.
- f) **niedostateczny**: nie potrafi przekazać większości informacji uzyskanych z tekstu słuchanego lub czytanego.

6 INNE UMIEJĘTNOŚCI JĘZYKOWE

a) **celujący i bardzo dobry**:

- dokonuje samooceny i wyciąga z niej wnioski oraz wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem, które wpływają na poprawę efektywności uczenia się;
- chętnie współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych;
- skutecznie korzysta ze źródeł informacji w języku angielskim również za pomocą technologii informacyjno – komunikacyjnych;
- skutecznie stosuje różnorodne strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznaną słowa i zwroty, etc);
- posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami);

b) **dobry i dostateczny**:

- stara się dokonywać samooceny i wyciągać z niej wnioski do dalszej pracy oraz wykorzystywać techniki samodzielnej pracy nad językiem choć nie zawsze skutecznie.
- chętnie współdziała w grupie;
- stara się korzystać ze źródeł informacji w języku angielskim również za pomocą technologii informacyjno – komunikacyjnych;
- stara się stosować strategie komunikacyjne, choć nie zawsze skutecznie;
- posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami);

c) dopuszczający:

- stara się dokonywać samooceny;
- chętnie współdziała w grupie;
- stara się, z pomocą nauczyciela lub w grupie, korzystać ze źródeł informacji w języku angielskim również za pomocą technologii informacyjno – komunikacyjnych;
- stara się stosować strategie komunikacyjne, choć często nieskutecznie;

d) niedostateczny:

- nie podejmuje prób samooceny ani samodzielnej pracy nad językiem;
- nie podejmuje współpracy w grupie;
- nie potrafi korzystać z żadnych, nawet najprostszych, źródeł informacji w języku angielskim;
- nie stosuje strategii komunikacyjnych;
- nie posiada świadomości językowej.

7 ZAANGAŻOWANIE UCZNIĄ

a) celujący i bardzo dobry:

- zawsze odrabia zadania domowe i podejmuje dodatkowe dobrowolne zadania i projekty językowe;
- starannie prowadzi zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń;
- jest aktywny na zajęciach;
- w miarę możliwości pomaga kolegom w nauce;

b) dobry i dostateczny:

- zawsze odrabia zadania domowe;
- stara się starannie prowadzić zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń;
- stara się aktywnie uczestniczyć w zajęciach;

c) dopuszczający:

- stara się odrabiać zadania domowe;
- stara się starannie prowadzić zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń;

d) niedostateczny:

- notorycznie nie odrabia zadań domowych,
- nie prowadzi systematycznie zeszytu przedmiotowego,
- odmawia udziału w ćwiczeniach i zadaniach w czasie lekcji.

8 ZAKRES MATERIAŁU DLA KLASY CZWARTEJ

STRUKTURY GRAMATYCZNE	SŁOWNICTWO / TEMATYKA	KOMUNIKOWANIE SIĘ / FUNKCJE JĘZYKOWE
<ul style="list-style-type: none"> • Zaimki osobowe • Przymiotniki dzierżawcze • Czasownik to be – w czasie teraźniejszym – formy twierdzące, przeczące, tworzenie pytań ogólnych i szczegółowych, formy pełne i skrócone • Czasownik have got- w czasie Simple Present – formy twierdzące, przeczące, tworzenie pytań ogólnych i szczegółowych, formy pełne i skrócone • Czasownik can - formy twierdzące, przeczące, tworzenie pytań ogólnych i szczegółowych, formy pełne i skrócone • Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne (określniki some/any, pytania typu How much ... / How many....?) • Zaimki wskazujące this / that oraz these / those • Regularna i nieregularna liczba mnoga rzeczowników • Konstrukcja there is / there are • Dopełniacz saksoński • Tryb rozkazujący • Przedimki a / an, the. • Czas Present Simple: tworzenie zdań twierdzących, przeczeń i 	<ul style="list-style-type: none"> • Alfabet • Liczebniki do 100 • Przedmioty w otoczeniu ucznia (np. w klasie , w domu etc.) • Kolory • Pozdrowienia • Słowa międzynarodowe • Kraje i narodowości • Dom, pokoje, meble, sprzęty • Przyimki miejsca • Rodzina • Części ciała • Przymiotniki opisujące wygląd ludzi, zwierząt przedmiotów i miejsc • Popularne czynności • Żywność • Zwierzęta domowe, hodowlane i dzikie • Proste polecenia • Kultura (święta i obrzędy) • Codzienne zajęcia. • Zajęcia wykonywane w wolnym czasie, np. hobby. • Miejsca w mieście. • Czasowniki ruchu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Literowanie • Poznawanie nowych ludzi, • Witanie się, przedstawianie, • Pytanie o imię, wiek i inne podstawowe dane osobowe • Zadawanie pytań w typowych sytuacjach • Mówienie o rodzinie i relacjach w rodzinie • Opisywanie ludzi i zwierząt • Zamawianie jedzenia w restauracji • Uprzejme prośby • Udzielanie instrukcji • Podawanie czasu i pytanie o godzinę. • Pytanie o drogę i wskazywanie kierunku.

<p>pytań ogólnych i szczegółowych oraz udzielanie tzw. krótkich odpowiedzi . Zna określenia czasu typowe dla tego czasu gramatycznego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czas Present Continuous: tworzenie zdań twierdzących, przeczeń i pytań ogólnych i szczegółowych oraz udzielanie tzw. krótkich odpowiedzi . Zna określenia czasu typowe dla tego czasu gramatycznego. • -Zaimki pytające: who, what, where, when, why, how. 		
--	--	--

Muzyka

- 1 **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
- a) opanował celująco pełny zakres wiadomości i umiejętności przewidzianych w realizowanym programie nauczania;
 - b) zdobywa dodatkową wiedzę dzięki wykorzystaniu różnych źródeł informacji;
 - c) na lekcjach jest bardzo aktywny i zdyscyplinowany,
 - d) inicjuje różnorodne działania i projekty;
 - e) potrafi zagrać melodie zamieszczone w podręczniku oraz inne proste utwory na flecie, dzwonkach, keyboardzie;
 - f) umie zaśpiewać a capella i z akompaniamentem piosenki z podręcznika oraz z innych źródeł;
 - g) opanował umiejętność łączenia wiedzy z zakresu muzyki z wiadomościami z innych przedmiotów;
 - h) potrafi samodzielnie formułować pytania i rozwiązywać problemy muzyczne;
 - i) zawsze jest przygotowany do lekcji,
 - j) odrabia zadane prace domowe;
 - k) jest wzorowym słuchaczem koncertów muzycznych.

- 2 **Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
- a) opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności przewidzianych w realizowanym programie nauczania;
 - b) korzysta z różnych źródeł informacji;
 - c) na lekcjach jest bardzo aktywny i zdyscyplinowany;
 - d) potrafi zagrać większość melodii zamieszczonych w podręczniku na flecie i dzwoneczkach;
 - e) umie zaśpiewać z akompaniamentem większość piosenek z podręcznika;
 - f) odrabia prace domowe;
 - g) jest uważnym słuchaczem koncertów muzycznych.
- 3 **Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
- a) opanował większość wiadomości i umiejętności przewidzianych w realizowanym programie nauczania;
 - b) korzysta z różnych źródeł informacji;
 - c) potrafi zagrać kilka melodii oraz akompaniamentów do piosenek na flecie lub dzwoneczkach;
 - d) śpiewa poprawnie pod względem muzycznym pieśni jednogłosowe z akompaniamentem;
 - e) na lekcjach jest aktywny i zdyscyplinowany;
 - f) odrabia prace domowe;
 - g) jest uważnym słuchaczem koncertów muzycznych.
- 4 **Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- a) opanował w stopniu podstawowym wiadomości i umiejętności przewidziane w realizowanym programie nauczania;
 - b) wyjaśnia najważniejsze zagadnienia muzyczne z pomocą nauczyciela;
 - c) potrafi zagrać niektóre melodie przewidziane w programie nauczania na flecie lub dzwoneczkach;
 - d) śpiewa z akompaniamentem niektóre piosenki zamieszczone w podręczniku;
 - e) z reguły odrabia prace domowe;
 - f) zazwyczaj ze skupieniem słucha koncertów muzycznych.
- 5 **Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- a) w niewielkim stopniu opanował wiadomości i umiejętności przewidziane w realizowanym programie nauczania;
 - b) wykonuje proste ćwiczenia muzyczne z pomocą nauczyciela;
 - c) potrafi zagrać na instrumencie melodycznym gamę i najprostsze utwory zamieszczone w podręczniku;
 - d) śpiewa z akompaniamentem najprostsze piosenki z podręcznika;
 - e) odrabia proste prace domowe;
 - f) nie przeszkadza innym słuchaczom podczas koncertów muzycznych.
- 6 **Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- a) nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych w realizowanym programie nauczania (co uniemożliwia dalsze kształcenie);
 - b) nie wykonuje prostych ćwiczeń nawet z pomocą nauczyciela;
 - c) nie podejmuje prób zagrania melodii na instrumencie melodycznym;

- d) odmawia wykonania jakiejkolwiek piosenki;
- e) jest pasywny, nie uważa na lekcjach;
- f) nie odrabia prac domowych;
- g) nie wykazuje chęci, aby nauczyć się czegokolwiek, nadrobić braki, poprawić oceny.

Uwaga! Ocena niedostateczna nie może wynikać z braku predyspozycji lub uzdolnień ucznia. Należy ją traktować wyłącznie jako reakcję na postawę ucznia wyrażającego niechęć do przedmiotu i do pracy na lekcjach oraz wykazującego brak zaangażowania mimo szeregu prób aktywizacji podejmowanych przez nauczyciela.

Plastyka

Podczas ustalania oceny z plastyki na szczególną uwagę zasługuje wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki zajęć. Oprócz wiedzy i umiejętności równie ważna jest pozytywna postawa wobec przedmiotu. Składają się na nią: aktywne uczestnictwo w zajęciach, przynoszenie na lekcje odpowiednich materiałów i przyborów, przestrzeganie zasad BHP podczas posługiwania się narzędziami, efektywne gospodarowanie czasem przeznaczonym na ćwiczenia plastyczne, a także zachowywanie porządku w swoim miejscu pracy – zarówno podczas zajęć, jak i po ich zakończeniu. Nie bez znaczenia są też dobre wyniki osiągnięte w konkursach plastycznych, udział w szkolnych i pozaszkolnych uroczystościach (przygotowywanie oprawy plastycznej imprez), uczestnictwo w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych, wykonywanie ponadobowiązkowych prac plastycznych, przygotowywanie gazetek szkolnych lub informacji wzbogacających proces lekcyjny na podstawie różnych źródeł.

Podczas dokonywania oceny działań i prac plastycznych przyjęte zostały następujące kryteria: zgodność pracy z tematem lekcji, poprawność wykorzystanych układów kompozycyjnych, trafność doboru środków artystycznego wyrazu, umiejętność posługiwania się daną techniką plastyczną, pomysłowość w doborze materiałów i narzędzi, stosowanie niekonwencjonalnych, twórczych rozwiązań, oryginalność realizacji danego tematu oraz estetyka pracy (ostatnie kryterium nie dotyczy uczniów cierpiących na różne dysfunkcje).

Wymagania konieczne. Spełnienie wymagań pozwala postawić ocenę dopuszczającą.

Z pomocą nauczyciela uczeń:

- 1 podaje nazwiska najwybitniejszych malarzy polskich: Olga Boznańska, Piotr Michałowski
- 2 i zagranicznych: Albrecht Dürer, Paul Gauguin, Vincent van Gogh,
- 3 opisuje tradycje i symbole związane ze świętami Bożego Narodzenia oraz z Wielkanocą,
- 4 nazywa elementy dzieła plastycznego (linia, punkt, kontur, plama, barwa, , technika, kształt),
- 5 wskazuje ww. środki wyrazu plastycznego znajdujące się w najbliższym otoczeniu i je opisuje,
- 6 wyjaśnia znaczenie niektórych z omówionych na lekcji terminów plastycznych,

- 7 wymienia nazwy niektórych z poznanych dziedzin sztuki (rysunek, malarstwo)
- 8 rozróżnia dzieła należące do poszczególnych dziedzin twórczości artystycznej (rysunek, malarstwo)
- 9 tłumaczy, czym zajmują się rysownik, malarz,
- 10 wskazuje różnice między rysunkiem a malarstwem,
- 11 uzyskuje barwy pochodne, wykorzystując barwy podstawowe,
- 12 wskazuje podstawowe narzędzia pracy plastyka i wykorzystuje je w minimalnym stopniu w swoich działaniach (narzędzia rysownicze, narzędzia malarskie),
- 13 podejmuje próby zastosowania elementów teorii w ćwiczeniach praktycznych,
- 14 wykonuje zadania plastyczne o niewielkim stopniu trudności,
- 15 utrzymuje w porządku swój warsztat pracy,
- 16 stara się przestrzegać zasad BHP podczas działań na lekcji.

Wymagania podstawowe. Spełnienie wymagań pozwala postawić ocenę dostateczną.

Uczeń:

- 1 określa rolę elementów plastycznych w swoim najbliższym otoczeniu,
- 2 podaje nazwiska najwybitniejszych malarzy polskich: Olga Boznańska, Piotr Michałowski
- 3 i zagranicznych: Albrecht Dürer, Paul Gauguin, Vincent van Gogh, Francisco de Goya,
- 4 wyjaśnia znaczenie wybranych tradycji i symboli związanych ze świętami Bożego Narodzenia oraz z Wielkanocą,
- 5 opisuje elementy dzieła plastycznego(linia, punkt, kontur, plama barwna, barwy podstawowe i pochodne, dopełniające i złamane, ciepłe i zimne)
- 6 tłumaczy znaczenie omówionych na lekcji terminów plastycznych,
- 7 wymienia poznane podczas lekcji dziedziny sztuki (rysunek, malarstwo),
- 8 omawia poznane techniki malarskie, nazywając wykorzystywane w nich narzędzia i podłoża,
- 9 wyjaśnia najważniejsze podziały barw,
- 10 rozpoznaje narzędzia pomocne w pracy rysownika, malarza,
- 11 omawia funkcje typowych narzędzi stosowanych w poszczególnych technikach plastycznych (rysunku, malarstwie),
- 12 przedstawia obiekty na płaszczyźnie i w przestrzeni, posługując się podstawowymi środkami wyrazu plastycznego,
- 13 stosuje w działaniach artystycznych różne narzędzia i podłoża,
- 14 uczestniczy w dyskusjach o prezentowanych obiektach po zachęceniu ze strony nauczyciela,
- 15 stosuje się do zasad organizacji pracy,
- 16 przynosi na lekcję odpowiednie materiały i narzędzia,
- 17 aktywnie pracuje w grupie,
- 18 utrzymuje w porządku swój warsztat pracy,
- 19 przestrzega zasad BHP podczas działań plastycznych.

Wymagania rozszerzające. Spełnienie wymagań pozwala postawić ocenę dobrą.

Uczeń:

- 1 określa rolę elementów plastycznych w swoim najbliższym otoczeniu,
- 2 podaje nazwiska najwybitniejszych malarzy polskich: Olga Boznańska, Piotr Michałowski i zagranicznych: Albrecht Dürer, Paul Gauguin, Vincent van Gogh, Francisco de Goya, Wassily Kandinsky,
- 3 omawia wybrane tradycje i symbole związane ze świętami Bożego Narodzenia oraz z Wielkanocą,
- 4 charakteryzuje poszczególne dziedziny sztuki (rysunek, malarstwo),
- 5 opisuje wybrane środki wyrazu plastycznego i przyporządkowuje je do określonej grupy elementów tworzących dzieło,
- 6 rozpoznaje, jakimi narzędziami posłużył się twórca dzieła poznawanego w postaci reprodukcji (narzędzia rysunkowe, narzędzia malarskie),
- 7 wyjaśnia, jak stosować sztalugi,
- 8 tłumaczy znaczenie poznanych terminów plastycznych, uzupełniając swoje definicje przykładami dzieł sztuki,
- 9 omawia wpływ barw ciepłych i zimnych na samopoczucie człowieka,
- 10 stosuje elementy wiedzy teoretycznej w ćwiczeniach praktycznych,
- 11 dobiera narzędzia i podłoża w zależności od charakteru i tematu wykonywanej pracy plastycznej,
- 12 posługuje się właściwie przyborami i narzędziami plastycznymi,
- 13 porównuje środki wyrazu plastycznego zastosowane w dwóch wybranych dziełach malarskich zaprezentowanych na reprodukcjach (w rysunku, w malarstwie),
- 14 wykonuje prace plastyczne poprawne pod względem technicznym i estetycznym,
- 15 określa rolę środków wyrazu, które zastosował w pracy plastycznej,
- 16 zachowuje koncentrację podczas lekcji,
- 17 uczestniczy aktywnie w dyskusjach na temat prezentowanych obiektów,
- 18 organizuje poprawnie swoje miejsce pracy oraz przynosi na lekcję odpowiednie materiały i narzędzia,
- 19 efektywnie wykorzystuje czas przeznaczony na działalność twórczą,
- 20 utrzymuje w porządku swój warsztat pracy,
- 21 przestrzega zasad BHP podczas posługiwania się narzędziami.

Wymagania dopełniające. Spełnienie wymagań pozwala postawić ocenę bardzo dobrą.

Uczeń:

- 1 dyskutuje na temat roli sztuki w życiu człowieka,
- 2 podaje nazwiska najwybitniejszych malarzy polskich: Olga Boznańska, Piotr Michałowski i zagranicznych: Albrecht Dürer, Paul Gauguin, Vincent van Gogh, Francisco de Goya, Wassily Kandinsky, Henri Matisse, Rembrandt van Rijn, Andriej Rublow.
- 3 rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należące do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury,
- 4 określa funkcje wybranych dzieł oraz wskazuje cechy wyróżniające je spośród innych tekstów kultury z danej epoki (prehistorii,

- 5 posługuje się w swoich wypowiedziach podstawowymi terminami z poszczególnych dziedzin sztuki,
- 6 bierze aktywny udział w dyskusji dotyczącej podobieństw i różnic między poszczególnymi dziedzinami sztuki(rysunek, malarstwo),
- 7 porównuje wybrane dzieła plastyczne pod kątem użytych w nich środków wyrazu plastycznego,
- 8 przestrzega praw autorskich,
- 9 potrafi właściwie wykorzystać zdobytą wiedzę teoretyczną we własnej twórczości,
- 10 operuje sprawnie wybraną techniką plastyczną,
- 11 wykonuje oryginalne i pomysłowe prace zgodne z podanym tematem,
- 12 wybiera technikę odpowiednią dla najlepszego wyrażenia tematu i analizuje ją pod kątem uzyskanych efektów plastycznych,
- 13 tworzy prace, ujawniając bogatą wyobraźnię i zręcznie wykorzystując możliwości wyrazu stwarzane przez różnorodne środki plastyczne oraz fakturę podłoża,
- 14 realizuje proste projekty w zakresie form użytkowych, posługuje się biegle poszczególnymi środkami wyrazu plastycznego,
- 15 dokonuje ekspresji uczuć i nastrojów w pracy plastycznej za pomocą odpowiednio dobranych środków plastycznych,
- 16 analizuje własną pracę pod kątem zastosowanych środków wyrazu plastycznego,
- 17 bierze udział w konkursach plastycznych przeprowadzanych na terenie szkoły lub poza nią,
- 18 jest aktywny podczas lekcji, z zaangażowaniem dyskutuje o prezentowanych obiektach,
- 19 organizuje swoje miejsce pracy, przynosi na lekcję odpowiednie materiały i narzędzia,
- 20 efektywnie wykorzystuje czas przeznaczony na działalność twórczą,
- 21 utrzymuje w porządku swój warsztat pracy zarówno podczas działań plastycznych, jak i po ich zakończeniu,
- 22 przestrzega zasad BHP podczas posługiwania się narzędziami.

Wymagania wykraczające. Spelnienie wymagań pozwala postawić ocenę celującą.

Uczeń:

- 1 wykazuje szczególne zainteresowanie sztukami plastycznymi,
- 2 uzasadnia swoje upodobania estetyczne,
- 3 podaje nazwiska najwybitniejszych malarzy polskich: Olga Boznańska, Piotr Michałowski (i inne) i zagranicznych: Albrecht Dürer, Paul Gauguin, Vincent van Gogh, Francisco de Goya, Wassily Kandinsky, Henri Matisse, Rembrandt van Rijn, Andriej Rublow (i inne)
- 4 gromadzi dodatkowe wiadomości związane z plastyką,
- 5 kolekcjonuje reprodukcje dzieł plastycznych i książki o sztuce,
- 6 wykazuje znajomość literatury przedmiotu wykraczającą poza materiał omawiany na lekcjach,
- 7 uczęszcza do galerii, muzeów itp.,
- 8 wymienia nazwiska wybitnych artystów działających w jego miejscowości lub regionie,
- 9 bierze czynny udział w zajęciach plastycznych,

- 10 analizuje prezentowane obiekty pod kątem ich treści, formy i emocjonalnego oddziaływania,
- 11 wykonuje prace dodatkowe będące uzupełnieniem treści poznanych na lekcji (opracowuje referaty traktujące o zagadnieniach poruszanych w literaturze przedmiotu, wykonuje pomoce dydaktyczne itp.),
- 12 wykorzystuje zdobytą wiedzę teoretyczną w pozalekcyjnych działaniach plastycznych (np. należy do szkolnego koła zainteresowań),
- 13 aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym szkoły (gazetki szkolne, dekoracje okolicznościowe) i regionu,
- 14 zdobywa nagrody na konkursach plastycznych,
- 15 przygotowuje się systematycznie do zajęć,
- 16 utrzymuje wzorowy porządek na swoim stanowisku pracy, zarówno podczas działań plastycznych, jak i po ich zakończeniu,
- 17 przestrzega zasad BHP podczas posługiwania się narzędziami.

Historia i społeczeństwo

Program nauczania historii w szkole podstawowe w klasa 4-8 „Wczoraj i dziś” proponuje kryteria ogólne określające wiadomości i umiejętności, które uczeń powinien opanować podczas pięcioletniego cyklu nauki historii.

Aby uzyskać ocenę:

- **dopuszczającą** – uczeń powinien wykazać się znajomością elementarnej wiedzy, wyjaśniać z pomocą nauczyciela znaczenie podstawowych terminów historycznych, dokonywać opisów przeszłości i porównywać ją z teraźniejszością na podstawie materiałów ilustracyjnych;
- **dostateczną** – uczeń powinien posiadać podstawową wiedzę faktograficzną, czytać teksty ze zrozumieniem, dostrzegać związki teraźniejszości z przeszłością, opanować najprostsze umiejętności przedmiotowe, takie jak: dokonywanie oceny zdarzenia, opis, porównanie, określanie, w którym wieku doszło do danego zdarzenia, porządkowanie wydarzeń w kolejności chronologicznej, odczytywanie daty wydarzenia z osi czasu;
- **dobrą** – uczeń powinien opanować wiedzę faktograficzną na poziomie ponadpodstawowym, wykazywać się aktywnością na lekcjach, wyrażać własną opinię, dostrzegać ciągłość rozwoju kulturalnego i cywilizacyjnego, integrować wiedzę uzyskaną z różnych źródeł, samodzielnie poszukiwać informacji o swoim regionie i rodzinnej miejscowości, umiejętnie posługiwać się mapą, odczytywać wiadomości z wykresów i tabel;
- **bardzo dobrą** – uczeń musi wykazać się nie tylko dużą wiedzą, lecz także zrozumieniem procesów historycznych; powinien również samodzielnie wyciągać wnioski, ujmować treści historyczne w związki przyczynowo-skutkowe, krytycznie odnosić się do wydarzeń z przeszłości oraz porównywać epoki i okresy;
- **celującą** – uczeń powinien samodzielnie rozwijać swoje zainteresowania i wykazywać się wiedzą ponadprogramową, uczestniczyć w pracach przedmiotowych kółek zainteresowań,

łączyć i wykorzystywać wiadomości z różnych dziedzin, brać udział w konkursach przedmiotowych.

Szczegółowe osiągnięcia na poszczególne oceny.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *współczesność, przeszłość, historia, historycy, legenda, baśń*
- rozróżnia przeszłość od współczesności
- rozróżnia fikcję (np. baśń) od rzeczywistości historycznej
- potrafi krótko scharakteryzować, czym zajmują się historycy
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: *ojczyzna, patriotyzm*
- podaje przykłady świąt rodzinnych
- podaje przykłady pamiątek rodzinnych
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: państwo, region, naród
- wskazuje na mapie państwo polskie i jego granice
- zna poprawną nazwę państwa polskiego
- przy pomocy nauczyciela używa terminów chronologicznych (*data, tysiąclecie, wiek*)
- umieszcza daty na osi czasu
- przy pomocy nauczyciela określa, w którym wieku miało miejsce dane wydarzenie
- poprawnie wskazuje wydarzenie wcześniejsze w czasach p.n.e.
- oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach jednej ery
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *mapa, plan*
- dostrzega różnice między mapą a planem
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: plemię, Słowianie
- wie, kto był pierwszym historycznym władcą Polski
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie*
- opisuje wygląd grodu średniowiecznego
- wie, że Bolesław Chrobry był pierwszym królem Polski
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: *uniwersytet*
- wyjaśnia, dlaczego historycy nadali królowi Kazimierzowi przydomek „Wielki”
- opisuje wygląd średniowiecznego zamku
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: *Jagiellonowie*
- wie, kim był Władysław Jagiełło
- wskazuje na mapie państwo polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: *rycerz, miecz, herb*
- opisuje wygląd i cechy rycerza
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: *astronom, obserwacje*
- wie, kim był Mikołaj Kopernik
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: *szlachta*
- określa epokę, w której żył Jan Zamoyski

- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: *potop szwedzki, husaria, Jasna Góra*
- opisuje wygląd i uzbrojenie husarii
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: *rozbiory, powstanie*
- wymienia państwa, które dokonały rozbiorów
- przedstawia cel powstania kościuszkowskiego
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: *hymn państwowy*
- zna nazwisko autora hymnu państwowego
- potrafi objaśnić pierwszą zwrotkę i refren hymnu
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: *zabory, zabór rosyjski, wojna partyzancka*
- wyjaśnia, dlaczego Polacy zorganizowali powstanie
- charakteryzuje taktykę walki partyzanckiej
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: *tajne nauczanie, laureat, Nagroda Nobla*
- wyjaśnia, dlaczego Polacy nie mogli odbywać edukacji w języku polskim
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: *II Rzeczpospolita*
- wskazuje na mapie obszar II RP
- wie, kiedy i z jakiej okazji obchodzimy święto państwowe w dniu 11 listopada
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: *port, przemysł, minister, bezrobocie*
- wskazuje na mapie Polski Gdynię
- wyjaśnia, dlaczego Gdynia stała się polskim „oknem na świat”
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: *okupacja*
- wie, kiedy i gdzie wybuchła II wojna światowa
- opisuje sytuację narodu polskiego pod niemiecką okupacją
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: *obozy koncentracyjne*
- opisuje politykę Niemiec wobec ludności żydowskiej
- wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: *papież*
- wie, kim był Karol Wojtyła
- podaje miasto, w którym urodził się Karol Wojtyła
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: *demokracja, strajk*
- wie, jak się nazywał pierwszy przywódca związku zawodowego „Solidarność” i późniejszy prezydent

Na ocenę dostateczną uczeń:

- poprawnie posługuje się terminami: *dzieje, archeologia, źródła pisane, źródła materialne*
- rozróżnia pracę historyków i archeologów
- potrafi podać przykłady postaci legendarnych i historycznych
- wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki

- dokonuje podstawowego podziału źródeł historycznych
- poprawnie posługuje się terminami: *tradycja, drzewo genealogiczne, „mała ojczyzna”*
- przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny
- wyjaśnia, czym jest patriotyzm
- podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych
- poprawnie posługuje się terminami: *społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia*
- wymienia elementy współtworzące państwo
- wymienia najważniejsze czynniki narodotwórcze
- przedstawia polskie symbole narodowe
- przedstawia najważniejsze święta państwowe
- wskazuje na mapie stolicę państwa
- poprawnie posługuje się terminami: *chronologia, okres p.n.e. i n.e*
- zamienia cyfry arabskie na rzymskie
- wyjaśnia, czym jest epoka historyczna
- porządkuje fakty i epoki historyczne oraz umieszcza je w czasie (era, stulecie)
- samodzielnie przyporządkowuje wydarzenia stuleciom
- oblicza upływ czasu między wydarzeniami, w tym na przełomie obu er
- poprawnie posługuje się terminami: *legenda, symbol, róża wiatrów*
- przygotowuje proste plany miejscowe
- objaśnia symbole legendy mapy
- odczytuje z mapy podstawowe informacje
- poprawnie posługuje się terminem: *Piastowie*
- przytacza przykłady legend o początkach państwa polskiego
- wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska”
- wskazuje na mapie rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich
- poprawnie posługuje się terminami: *misja, relikwie*
- zna wydarzenia związane z datami: 1000, 1025
- charakteryzuje postać św. Wojciecha
- opisuje wygląd i uzbrojenie woja z drużyny książęcej
- poprawnie posługuje się terminami: *dynastia, uczta u Wierzyńska*
- zna wydarzenia związane z datami: 1364, 1370
- wyjaśnia powiedzenie: *Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną*
- poprawnie posługuje się terminem: *unia*
- zna wydarzenia związane z datami: 1385
- przedstawia główne konsekwencje unii w Krewie
- poprawnie posługuje się terminami: *giermek, kopia, kodeks honorowy*
- zna wydarzenia związane z datami: 1410
- charakteryzuje postać Zawiszy Czarnego
- wyjaśnia powiedzenie: *polegać jak na Zawiszy*
- poprawnie posługuje się terminami: *astronomia, diecezje, ekonomia*
- wyjaśnia powiedzenie: *wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię*

- poprawnie posługuje się terminami: *kanclerz, hetman, akademia*
- charakteryzuje postać i dokonania
- poprawnie posługuje się terminami: *potop szwedzki, wielki wezyr, odsiecz*
- zna wydarzenia związane z datami: 1655, 1660, 1683
- wskazuje na mapie granice Rzeczypospolitej oraz jej sąsiadów
- zna postaci: Augustyn Kordecki, Stefan Czarniecki, Jan III Sobieski, oraz ich dokonania
- poprawnie posługuje się terminami: *konstytucja, kosynierzy*
- zna wydarzenia związane z datami: 3 maja 1791 r., 1794, 1795
- charakteryzuje postać i dokonania Tadeusza Kościuszki
- poprawnie posługuje się terminami: *emigracja, legiony*
- zna wydarzenia związane z datą: 1797
- charakteryzuje postaci oraz dokonania gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego
- poprawnie posługuje się terminami: *działalność konspiracyjna, branka, dyktator, zesłanie*
- zna wydarzenia związane z datami: 1863-1864
- pokazuje na mapie zasięg zaboru rosyjskiego
- charakteryzuje postać i dokonania Romualda Traugutta
- poprawnie posługuje się terminami: *Uniwersytet Latający*
- charakteryzuje, na czym polegało tajne nauczanie
- charakteryzuje postać Marii Skłodowskiej-Curie
- wymienia, za jakie dokonania Maria Skłodowska-Curie otrzymała Nagrodę Nobla
- poprawnie posługuje się terminami: *I wojna światowa, Naczelnik Państwa*
- zna wydarzenia związane z datami: 1914-1918; 11 listopada 1918 r., 15 sierpnia 1920 r.
- charakteryzuje postać Józefa Piłsudskiego
- poprawnie posługuje się terminami: *eksport, import, okręg przemysłowy*
- charakteryzuje postać Eugeniusza Kwiatkowskiego
- wskazuje na mapie obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego
- poprawnie posługuje się terminami: *łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi*
- zna wydarzenia związane z datami: 1 września 1939 r., 1 sierpnia 1944 r.
- charakteryzuje postaci Zośki, Alka i Rudego
- poprawnie posługuje się terminem: „żołnierze niezłomni”
- zna zbrodnie niemieckie popełnione na Żydach
- charakteryzuje postaci Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny
- wyjaśnia, dlaczego dla wielu Polaków wojna się nie zakończyła
- wyjaśnia pojęcie: „żołnierze niezłomni”
- poprawnie posługuje się terminami: *konklawe, kardynał, pontyfikat*
- charakteryzuje rolę papieża jako przywódcy Kościoła katolickiego oraz jako autorytetu moralnego dla wiernych
- wyjaśnia, dlaczego Jan Paweł II był darzony wielkim szacunkiem

- poprawnie posługuje się terminami: *związek zawodowy*, „*Solidarność*”, *stan wojenny*, *Okrągły Stół*
- zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, 1989
- wyjaśnia, dlaczego w 1980 r. doszło do masowych strajków robotniczych
- zna głównych bohaterów „Solidarności” - Lecha Wałęsę, Annę Walentynowicz, Andrzeja Gwiazdę, Jerzego Popiełuszkę

Na ocenę dobrą uczeń:

- porównuje pracę historyków i archeologów
- wskazuje różne przykłady źródeł pisanych i niepisanych
- wyjaśnia potrzebę edukacji historycznej
- wyjaśnia, czym jest genealogia
- wskazuje na mapie Polski własną miejscowość, region, województwo i jego stolicę
- podaje przykłady regionalnych tradycji
- charakteryzuje własną „małą ojczyznę” na tle innych regionów
- wskazuje Polskę na mapie świata
- wskazuje na mapie główne krainy historyczno-geograficzne Polski oraz największe miasta
- rozróżnia pojęcia naród i społeczeństwo
- przedstawia genezę najważniejszych świąt państwowych
- wskazuje przykłady instytucji dbających o dziedzictwo narodowe
- opisuje właściwy sposób zachowania względem symboli narodowych
- podaje cezury czasowe epok historycznych
- przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: *początek*, *środek*, *koniec stulecia*; *półwiecze*; *przełom wieków*
- przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych
- wyjaśnia, czym jest kartografia
- wyjaśnia, czym jest skala mapy
- rozróżnia mapę geograficzną, polityczną, historyczną
- wyjaśnić okoliczności zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz przyjęcia chrztu przez Mieszka
- wymienia legendarnych protoplastów Mieszka
- przedstawia najważniejsze konsekwencje przyjęcia chrztu
- lokalizuje na mapie Gniezno, Poznań oraz inne główne grody w państwie Mieszka I
- opisuje bitwę pod Cedynią
- zna wydarzenia związane z datami: 997, 1002, 1018
- opisuje przebieg misji św. Wojciecha do Prusów
- przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego
- wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego
- wymienia główne reformy Kazimierza Wielkiego
- opisuje zjazd monarchów w Krakowie
- wyjaśnia cele oraz znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej

- wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski za panowania Kazimierza Wielkiego
- opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów
- przedstawia okoliczności zawiązania unii polsko-litewskiej
- wymienia postanowienia unii w Krewie
- charakteryzuje rycerski kodeks honorowy
- przedstawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim
- opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem
- wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie znajduje się jego grobowiec
- przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika
- zna królów Polski: Stefana Batorego i Zygmunta II Augusta
- opisuje państwo polskie rządzone przez szlachtę w XVI w.
- charakteryzuje zabudowę i układ Zamościa
- wyjaśnia słowa Zamoyskiego: *Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie*
- przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przełomowej obrony Jasnej Góry
- wskazuje na mapie: Szwecję, Jasną Górę, Turcję, Chocim, Wiedeń
- wyjaśnia powiedzenie: *Polska przedmurzem chrześcijaństwa*
- charakteryzuje postać i dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
- przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja
- opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego
- przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbiorze
- opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady
- wie, kiedy *Mazurek Dąbrowskiego* został polskim hymnem narodowym
- charakteryzuje sytuację narodu polskiego w zaborze rosyjskim
- wyjaśnia, dlaczego Polacy prowadzili działalność konspiracyjną
- opisuje charakter i przebieg powstania styczniowego
- przedstawia skutki powstania
- porównuje szkolnictwo XIX-wieczne i współczesne
- wyjaśnia, jak funkcjonował Uniwersytet Latający
- wyjaśnia, dlaczego M. Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji
- przedstawia dokonania M. Skłodowskiej-Curie i wyjaśnia, za co została uhonorowana Nagrodą Nobla
- charakteryzuje działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową
- wyjaśnia sytuację państw zaborczych po wybuchu I wojny światowej
- przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej
- wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada został ogłoszony świętem państwowym
- wyjaśnia rolę Józefa Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa polskiego
- opisuje trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego

- przedstawia dokonania Eugeniusza Kwiatkowskiego
- opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenalem
- ocenia postawę młodzieży polskiej pod okupacją
- charakteryzuje postać i działalność Witolda Pileckiego
- opisuje represje komunistów wobec zwolenników prawowitych władz polskich
- ocenia postawę Danuty Siedzikówny, ps. Inka
- opisuje sytuację społeczeństwa polskiego w czasach PRL
- charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w czasach komunizmu
- opisuje okoliczności zawiązania związku zawodowego „Solidarność”
- przedstawia główne postulaty „Solidarności”
- wymienia ograniczenia, z jakimi wiązało się wprowadzenie stanu wojennego
- wyjaśnia symbolikę Okrągłego Stołu

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów
- wskazuje pozapodręcznikowe przykłady różnych kategorii źródeł historycznych
- przedstawia różne efekty pracy naukowców zajmujących się przeszłością
- wskazuje lokalne przykłady instytucji dbających o regionalną kulturę i historię
- tworzy przewodnik po własnej miejscowości i regionie
- charakteryzuje inne regiony państwa polskiego
- wyjaśnia znaczenie dbałości o tradycję regionalną
- wskazuje na mapie świata największe zbiorowości Polonii
- wyjaśnia, dlaczego należy szanować inne tradycje narodowe
- przedstawia konsekwencje przynależności Polski do UE
- charakteryzuje główne epoki historyczne
- podaje przykłady innych rachub mierzenia czasu
- przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: *początek, środek, koniec stulecia; półwiecze; przełom wieków*
- przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych
- interpretuje i wyciąga wnioski z mapy
- charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego
- wyjaśnia znaczenie wizyty Ottona III w Gnieźnie dla państwa polskiego
- wyjaśnia znaczenie utworzenia samodzielnej metropolii kościelnej
- wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego
- charakteryzuje oraz ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną prowadzoną przez Kazimierza Wielkiego
- argumentuje, dlaczego Kazimierz Wielki stał się wzorem dobrego władcy
- omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla obu państw
- wyjaśnia, czym zajmuje się heraldyka
- wyjaśnia charakter obyczajowości i kultury rycerskiej
- przedstawia postanowienie pokoju toruńskiego oraz skutki bitwy pod Grunwaldem
- przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika

- wyjaśnia, czym jest nauka i jakie cechy musi spełniać wiedza naukowa
- opisuje, w jaki sposób zrekonstruowano wygląd Mikołaja Kopernika
- wyjaśnia różnice między monarchią dynastyczną a elekcyjną
- przedstawia zagrożenia dla państwa polskiego wynikające z systemu wolnej elekcji
- wskazuje na mapie Zamość
- wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie potopu szwedzkiego
- wyjaśnia, dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja została ogłoszona świętem narodowym
- charakteryzuje program polityczno-społeczny Tadeusza Kościuszki
- wyjaśnia przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego
- przedstawia dalsze losy Legionów Polskich we Włoszech
- wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona
- opisuje funkcjonowanie państwa powstańczego
- wyjaśnia, dlaczego powstanie styczniowe upadło
- ocenia postawę Polaków pod zaborem rosyjskim
- wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla
- opisuje swoją ulubioną dziedzinę naukową i jej wybitnego przedstawiciela
- wyjaśnia rolę nauki w rozwoju cywilizacyjnym
- opisuje trudności polityczne w odbudowie państwa polskiego
- ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej
- wyjaśnia, dlaczego w rocznicę Bitwy Warszawskiej Wojsko Polskie obchodzi swoje święto
- omawia wydarzenia, które miały wpływ na kształtowanie się granic II Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, w jaki sposób rozwój gospodarczy wpływa na sytuację obywateli
- charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego
- przedstawia politykę okupantów wobec Polaków (mord katyński)
- wyjaśnia, dlaczego państwo polskie znalazło się po II wojnie światowej w sowieckiej strefie wpływów
- charakteryzuje działalność partyzantki antykomunistycznej
- wyjaśnia dramatyzm wyboru postaw przez obywateli wobec państwa polskiego po II wojnie światowej
- wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego
- wskazuje różnice polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską
- podaje przykłady protestów Polaków przeciwko władzom komunistycznym
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał stan wojenny

Na ocenę celującą uczeń:

- potrafi zaproponować podział źródeł pisanych bądź niepisanych na podkategorie
- przedstawia nowoczesne metody badania życia ludzi w przeszłości
- ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych

- przedstawia historyczną genezę regionu
- wskazuje wybitne postaci w dziejach regionu
- ocenia, w jaki sposób różnorodność „małych ojczyzn” wpływa na bogactwo „wielkiej”
- omawia genezę polskich symboli narodowych
- wyjaśnia pojęcia: emigracja, uchodźcy
- podaje przykłady mniejszości narodowych żyjących w Polsce
- wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery
- wyjaśnia różnicę między kalendarzem juliańskim i gregoriańskim
- przedstawia elementy historii kartografii
- wyjaśnia zasadę działania i rolę GPS-u we współczesnej lokalizacji przestrzennej
- przedstawia najważniejsze odkrycia archeologiczne na ziemiach polskich
- określa, jakie informacje może zdobyć historyk dzięki zastosowaniu metody dendrochronologicznej
- omawia dokument *Dagome iudex*
- ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego
- porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia znaczenia panowania Kazimierza Wielkiego dla państwa polskiego
- przedstawia stosunek Litwinów do unii w Krewie
- na podstawie mapy ocenia sytuację geopolityczną w Europie Środkowej po zawarciu unii
- przedstawia genezę i charakteryzuje różne zakony rycerskie
- podaje przykłady różnych herbów
- poprawnie posługuje się terminem: układ heliocentryczny
- wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło Kopernika zostało potępione przez Kościół
- wyjaśnia, jakie cechy powinien mieć mąż stanu
- charakteryzuje Zamość, jako przykład miasta renesansowego
- wyjaśnia, dlaczego wojny XVII wieku przyczyniły się do osłabienia Rzeczypospolitej
- wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej
- podaje przykłady i ocenia różne postawy Polaków w okresie rozbiorów
- charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte
- ocenia, czy Napoleon spełnił pokładane w nim przez Polaków nadzieje
- porównuje powstanie styczniowe z innymi powstaniem
- przedstawia różne metody walki o polskość
- opisuje działalność Marii Skłodowskiej-Curie podczas I wojny światowej
- wyjaśnia sytuację geopolityczną w Europie powstałą w wyniku I wojny światowej
- wyjaśnia rolę potencjału gospodarczego państwa we współczesnym świecie
- wymienia najważniejsze ośrodki przemysłowe współczesnej Polski
- podaje przykłady udziału żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej
- przedstawia przebieg powstania warszawskiego
- wyjaśnia pojęcie: „suwerenność”
- wyjaśnia pojęcie: „żelazna kurtyna” oraz jego genezę

- charakteryzuje postać i działalność Ireny Sendlerowej
- wymienia największe niemieckie obozy koncentracyjne
- wyjaśnia znaczenie słów Jana Pawła II: *Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!*
- opowiada o rywalizacji między Związkiem Sowieckim a Zachodem
- wyjaśnia znaczenie i skutki rozmów Okrągłego Stołu

Przyroda

1 Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który po zrealizowaniu materiału:

- wymienia po 3–4 elementy przyrody nieożywionej i ożywionej,
- wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata,
- podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom,
- wyjaśnia czym jest obserwacja,
- przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki,
- wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu;
- podaje przykłady obiektów, które można obserwować za pomocą mikroskopu;
- notuje 2–3 spostrzeżenia dotyczące obserwowanych obiektów;
- wykonuje pomiar przy pomocy taśmy mierniczej;
- podaje nazwy przyrządów służących do obserwacji w terenie;
- podaje nazwy wskazanych przez nauczyciela głównych kierunków geograficznych;
- wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu;
- wymienia rodzaje map;
- odczytuje informacje zapisane w legendzie planu;
- określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu,
- oblicza wymiary biurka w skali 1:10;
- rysuje plan biurka w skali 1:10;
- wskazuje kierunki geograficzne na mapie;
- odszukuje na planie wskazany obiekt;
- wykonuje zielnik zawierający 5 roślin
- podaje przykłady zwierząt hodowanych przez człowieka
- wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie;
- podaje przykład drobnego zwierzęcia żyjącego w domach;
- rozpoznaje trzy zwierzęta żyjące w ogrodach;
- wskazuje przykłady ciał stałych cieczy i gazów;
- wskazuje 2 przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych;
- podaje 2 przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej;
- porównuje ciała stałe z cieczami (1 właściwość)
- wymienia stany skupienia wody w przyrodzie;
- podaje przykłady występowania wody w różnych stanach skupienia;

- odczytuje wskazania termometru;
- omawia budowę termometru;
- wyjaśnia na czym polega krzepnięcie i topnienie;
- wymienia min.3 składniki pogody;
- rozpoznaje rodzaje opadów;
- wyjaśnia, dlaczego burze są groźne;
- dobiera przyrządy do pomiarów 3 składników pogody;
- odczytuje temp. powietrza z termometru cieczowego;
- odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody;
- przedstawia stopień zachmurzenia i rodzaj opadów za pomocą symboli;
- na podstawie instrukcji buduje wiatromierz;
- wyjaśnia pojęcia: ‘wschód Słońca’, ‘zachód Słońca’;
- wymienia daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku;
- podaje po 3 przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku;
- rysuje ‘drogę’ Słońca na niebie
- wyjaśnia po czym rozpozna organizm;
- wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów;
- odróżnia przedstawione na ilustracji organizmy jednokomórkowe od wielokomórkowych;
- omawia dwie wybrane czynności życiowe organizmów;
- przyporządkowuje podane organizmy do grup troficznych (samożywne, cudzożywne);
- podaje przykłady organizmów cudzożywnych, mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych
- układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów
- wymienia, na podstawie ilustracji, charakterystyczne cechy drapieżników
- analizując sieć pokarmową układa jeden łańcuch pokarmowy;
- podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy;
- omawia znaczenie wody dla organizmu;
- wskazuje na schemacie położenie poznanych układów;
- wskazuje na schemacie położenie poszczególnych narządów poznanych układów;
- podaje 2-3 przykłady zasad higieny poznanych układów;
- wymienia rodzaje naczyń krwionośnych;
- mierzy puls;
- podaje przykłady czynności, do wykonywania których niezbędna jest energia;
- podaje nazwy substancji powstających w procesie oddychania;
- wskazuje na sobie, modelu lub planszy elementy szkieletu;
- wyjaśnia pojęcie ‘stawy’;
- wymienia narządy zmysłów;
- wskazuje położenie narządów zmysłu;
- wymienia zadania narządów zmysłów;
- wymienia rodzaje smaków;

- rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską;
- wyjaśnia pojęcie „zapłodnienie”;
- podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci;
- podaje 2 przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania;
- wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia;
- korzystając z piramidy zdrowego żywienia i aktywności fizycznej wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach;
- wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk;
- omawia sposób dbania o zęby, paznokcie;
- wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu;
- wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych;
- wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową, pokarmową;
- wymienia zjawiska pogodowe, które mogą stanowić zagrożenie;
- odróżnia muchomorą sromotnikowego od innych grzybów;
- określa sposób postępowania po użądleniu;
- omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu ;
- podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia; wymienia rodzaje urazów skóry;
- podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka;
- prezentuje właściwe zachowanie asertywne w wybranej sytuacji;
- opisuje objawy uzależnienia od telefonu lub komputera;
- rozpoznaje rodzaje krajobrazów;
- podaje przykłady krajobrazu naturalnego;
- wymienia nazwy krajobrazów kulturowych;
- określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy;
- rozpoznaje formy terenu;
- wyjaśnia, czym są równiny;
- wykonuje modele wzniesienia i doliny;
- przyporządkowuje skały do poszczególnych grup;
- podaje przykłady wód słonych i słodkich;
- wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy;
- rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy;
- podaje 2-3 przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy;
- wymienia 3 formy ochrony przyrody w Polsce;
- podaje 2-3 przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych;
- wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła;
- podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie;
- wymienia dwa przykłady innych przystosowań organizmów do życia w wodzie;

- opisuje schemat rzeki, wymieniając: źródło, bieg górny, środkowy, dolny, ujście;
- wskazuje na mapie rzekę główną i jej dopływy;
- przyporządkowuje nazwy do stref życia w jeziorze;
- odczytuje z ilustracji nazwy 2–3 organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora;
- wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie;
- omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury;
- na ilustracji wskazuje warstwy lasu;
- podaje 3 zasady zachowania się w lesie;
- wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu;
- podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych;
- rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste;
- podaje dwa przykłady znaczenia łąki;
- wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw;
- rozpoznaje przynajmniej 3 gatunki poznanych roślin łąkowych;
- podaje nazwy zbóż i warzyw uprawianych na polach;
- rozpoznaje zboża uprawiane na polach;
- wymienia dwa szkodniki upraw polowych

2 Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

- omawia, czym zajmuje się przedmiot przyroda,
- wymienia 3 składniki przyrody nieożywionej niezbędne do życia;
- podaje 3 przykłady wytworów działalności człowieka;
- omawia rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata;
- wymienia źródła informacji o przyrodzie;
- omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia doświadczeń i obserwacji;
- wymienia cechy przyrodnika
- przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu;
- proponuje przyrządy, jakie należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie ;
- określa charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów;
- opisuje sposób użycia taśmy mierniczej;
- podaje nazwy głównych kierunków geograficznych;
- przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych;
- posługując się instrukcją, wyznacza kierunki geograficzne za pomocą gnomonu;
- określa warunki korzystania z kompasu;
- wyjaśnia pojęcie „legenda” i ‘mapa’;
- określa przeznaczenie różnych rodzajów map i planu;
- rozpoznaje obiekty przedstawione na planie za pomocą znaków kartograficznych;
- określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu;
- omawia jak zorientować plan;
- podaje przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw

- wykonuje zielnik zawierający 10 roślin;
- wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być przemyślana;
- podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście;
- omawia zasady opieki nad zwierzętami;
- wymienia stany skupienia substancji;
- podaje 3 przykłady wykorzystania właściwości ciał stałych życiu codziennym;
- przeprowadza, zgodnie z instrukcją, doświadczenia wykazujące :
 - wpływ temperatury otoczenia na parowanie wody, proces topnienie
 - -wpływ wielkości powierzchni na parowanie wody
 - - obecność pary wodnej w powietrzu;
- wyjaśnia zasadę działania termometru;
- wyjaśnia na czym polega: parowanie i skraplanie wody;
- wyjaśnia co nazywamy pogodą;
- wyjaśnia pojęcia: ‘upał’, ‘mróz’, ‘przymrozek’;
- zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną;
- na podstawie obserwacji określa stopień zachmurzenia nieba
- omawia sposób pomiaru ilości opadów;
- podaje nazwy osadów atmosferycznych;
- określa jednostki, w których wyraża się składniki pogody;
- na podstawie instrukcji buduje deszczomierz;
- prowadzi tygodniowy kalendarz pogody na podstawie wybranych składników;
- opisuje tęczę;
- wyjaśnia pojęcia: ‘równonoc’ , ‘przesilenie’
- omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokretem;
- omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku;
- omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia;
- wyjaśnia pojęcia: organizm jednokomórkowy, wielokomórkowy;
- podaje charakterystyczne cechy organizmów;
- rozpoznaje na ilustracji wybrane organy/narządy;
- wymienia czynności życiowe organizmów;
- omawia 3-4 czynności życiowe organizmów
- dzieli organizmy na samożywne cudzożywne ze względu na rodzaj pokarmu;
- podaje przykłady organizmów roślinożernych;
- dzieli mięsożerców na drapieżniki i padlinożerców
- wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność;
- wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe;
- podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego;
- wymienia składniki pokarmowe;
- przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej;
- na schemacie wskazuje poszczególne rodzaje naczyń krwionośnych;
- wymienia narządy budujące poznane układy;

- wymienia funkcje poznanych układów;
- omawia rolę narządów budujących poznane układy;
- omawia zasady higieny poznanych układów;
- opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu;
- wyjaśnia, co dzieje się z powietrzem podczas wędrówki przez drogi oddechowe
- omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów;
- wskazuje miejsce rozwoju zarodka;
- wyjaśnia pojęcie „ciąża”
- wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców;
- podaje zasady prawidłowego odżywiania;
- wyjaśnia na czym polega higiena skóry, jamy ustnej;
- wyjaśnia, na czym polega właściwy dobór odzieży;
- podaje przykłady wypoczynku czynnego i biernego;
- wymienia przyczyny i omawia objawy chorób zakaźnych przenoszonych drogą oddechową i zatruc;
- określa zasady postępowania w czasie burzy;
- rozpoznaje owady, które mogą być groźne;
- omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku skaleczeń, otarć i oparzeń;
- podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu;
- przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach;
- podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm;
- podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać;
- podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie;
- wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów;
- wymienia rodzaje krajobrazów (naturalny, kulturowy);
- wyjaśnia pojęcie: krajobraz kulturowy;
- wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy składniki naturalne oraz te, które są wytworami człowieka;
- omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia;
- wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy;
- podaje nazwy grup skał;
- podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych;
- wskazuje różnice między oceanem a morzem;
- na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących;
- wymienia różnice między jeziorem a stawem;
- wymienia, podając przykłady, od czego pochodzą nazwy miejscowości;
- podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych;
- wyjaśnia, co to są parki narodowe; podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody;
- omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych;
- omawia, popierając przykładami, przystosowania zwierząt do życia w wodzie;

- wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimę;
- wyjaśnia, co to jest plankton
- podaje nazwy organizmów żyjących w biegu górnym, środkowym i dolnym rzeki;
- omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki;
- podaje nazwy stref życia w jeziorze
- omawia warunki panujące w strefie przybrzeżnej jeziora;
- wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej;
- wymienia i rozpoznaje pospolite rośliny wodne przytwierdzone do podłoża;
- wskazuje przystosowania roślin do ochrony przed niekorzystną temperaturą;
- podaje nazwy warstw lasu;
- omawia zasady zachowania się w lesie;
- rozpoznaje i wymienia nazwy przykładowych organizmów żyjących w poszczególnych warstwach lasu;
- rozpoznaje pospolite grzyby;
- omawia znaczenie lasu;
- porównuje wygląd igieł sosny i świerka;
- wymienia cechy budowy drzew liściastych i roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie,
- wymienia cechy łąki;
- wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej;
- w formie łańcucha pokarmowego przedstawia proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące;
- omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych i warzyw;
- rozpoznaje nasiona 3 zbóż;
- wyjaśnia, czym są chwasty;
- uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach
- pokarmowych organizmów żyjących na polu

3 Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności na ocenę dostateczną, a ponadto:

- wymienia cechy ożywionych elementów przyrody;
- wskazuje w najbliższym otoczeniu przykłady wytworów działalności człowieka;
- porównuje ilość i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów;
- określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody,
- omawia etapy doświadczenia;
- planuje miejsca 2–3 obserwacji;
- dobiera przyrząd do obserwowanego obiektu;
- wymienia najważniejsze części mikroskopu;
- wyjaśnia, co to jest widnokrąg;
- omawia budowę kompasu;
- samodzielnie wyznacza kierunki za pomocą kompasu;
- wyjaśnia w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie;

- wyjaśnia pojęcia 'skala liczbowa';
- oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach;
- wykonuje szkic terenu;
- opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie;
- przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy;
- wyjaśnia, na czym polega orientowanie mapy;
- orientuje mapę za pomocą kompasu;
- rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe;
- wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin;
- określa cel hodowli zwierząt;
- wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu;
- wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt;
- wyjaśnia dlaczego coraz więcej dzikich zwierząt przybywa do miast;
- wyjaśnia na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej;
- podaje przykłady rozszerzalności cieplnej ciał stałych, cieczy i gazów;
- wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania;
- formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń;
- przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru;
- podaje z czego mogą być zbudowane chmury;
- rozróżnia rodzaje osadów atmosferycznych;
- wyjaśnia jak powstaje wiatr;
- wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne;
- wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych;
- dokonuje pomiarów składników pogody-prowadzi kalendarz;
- przygotowuje możliwą prognozę pogody na dzień następny dla swojej miejscowości
- określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza;
- wskazuje zależności między wysokością Słońca a długością cienia;
- wyjaśnia, czym są górowanie Słońca;
- omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokretem w poszczególnych porach roku;
- omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych;
- charakteryzuje czynności życiowe organizmów;
- omawia cechy rozmnażania płciowego i bezpłciowego;
- wyjaśnia pojęcia: organizm samożywny, organizm cudzożywny;
- wymienia cechy roślinożerców;
- wymienia sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożywne;
- podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi;
- wymienia przedstawicieli pasożytów;
- wyjaśnia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego;
- wyjaśnia czym jest sieć pokarmowa;
- omawia rolę składników pokarmowych w organizmie;
- omawia rolę poznanych układów;

- omawia budowę poznanych narządów budujących poznane układy;
- wyjaśnia pojęcie ‘trawienie’;
- wymienia produkty zawierające sole mineralne;
- opisuje drogę pokarmu w organizmie;
- omawia, co dzieje się z pokarmem po zakończeniu trawienia;
- wyjaśnia, czym jest tętno;
- proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego;
- określa cel wymiany gazowej;
- wyjaśnia, na czym polega oddychanie komórkowe;
- wyjaśnia dlaczego drogi oddechowe wysłane są przez komórki z rzęskami;
- rozróżnia rodzaje połączeń kości;
- podaje nazwy głównych stawów organizmu człowieka;
- wyjaśnia w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem;
- opisuje jak powstaje obraz oglądanego obiektu;
- wskazuje na planszy elementy budowy oka, ucha;
- opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania;
- wymienia zasady zdrowego stylu życia;
- wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia;
- opisuje sposób pielęgnacji skóry ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania;
- wyjaśnia czym jest szczepionka;
- wymienia sposoby zapobiegania zatruciom pokarmowym chorobom przenoszonym drogą oddechową;
- wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego;
- wymienia objawy zatrucia grzybami;
- omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości;
- wyjaśnia, na czym polega palenie bierne;
- wymienia skutki przyjmowania narkotyków;
- wyjaśnia, czym jest asertywność;
- wyjaśnia pojęcie: krajobraz;
- wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz;
- omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych;
- opisuje poznane formy terenu;
- klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości;
- opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych;
- rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą w najbliższej okolicy;
- wyjaśnia pojęcia: wody słodkie, wody słone;
- wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych;
- porównuje rzekę z kanałem śródlądowym;
- omawia warunki niezbędne do powstania jeziora;
- omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa i przemysłu;

- wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości;
- wyjaśnia cel ochrony przyrody;
- wyjaśnia, co to są rezerваты przyrody;
- wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną;
- podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy;
- omawia, na przykładach, przystosowania roślin do ruchu wód;
- omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne;
- wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki;
- omawia przystosowania organizmów żyjących w biegu górnym, środkowym i dolnym rzeki;
- porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki;
- wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach jeziora;
- charakteryzuje przystosowania roślinności strefy przybrzeżnej jeziora;
- wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej;
- charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków do życia w strefie przybrzeżnej;
- charakteryzuje przystosowania organizmów zabezpieczające przed utratą wody i działaniem wiatru;
- opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych ;
- omawia wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu;
- porównuje drzewa liściaste z iglastymi;
- rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste i przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych;
- wymienia typy lasów rosnących w Polsce;
- przedstawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku;
- rozpoznaje 5 gatunków roślin występujących na łące;
- wyjaśnia znaczenie łąki;
- wyjaśnia pojęcia 'zboża jare' i 'zboża ozime';
- wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych

4 Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności na ocenę dobrą a ponadto

- podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej i ożywionej;
- klasyfikuje wskazane elementy na ożywione i nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka;
- wyjaśnia w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty;
- wyjaśnia różnice między doświadczeniem a eksperymentem;
- planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie;
- uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji;
- omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej;
- podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograf.

- porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu;
- wyjaśnia w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich;
- omawia sposoby wyznaczania kierunku północnego na podstawie obserwacji obiektów przyrodniczych i wytworów człowieka
- porównuje dokładność poszczególnych rodzajów map;
- odszukuje na mapie wskazane obiekty;
- orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie;
- opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy;
- wykonuje zielnik zawierający rośliny rosnące w kilku różnych siedliskach;
- formułuje apel do osób mających zamiar hodować zwierzę lub podarować je w prezencie;
- klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości;
- wyjaśnia na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość;
- porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów;
- opisuje zasadę działania termometru cieczowego;
- dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu;
- podaje przykłady z życia codziennego zmian stanów skupienia wody;
- przedstawia w formie schematu zmiany stanu skupienia wody w przyrodzie;
- wyjaśnia, jak powstaje wiatr;
- rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów;
- wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów;
- odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych;
- na podstawie obserwacji określa kierunek wiatru;
- omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia;
- porównuje wysokość Słońca nad widnokreślem oraz długość cienia w poszczególnych porach roku;
- podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy (np. ruch, wzrost);
- porównuje rozmnażanie płciowe z bezpłciowym;
- omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny;
- określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi;
- wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo;
- omawia rolę destruentów;
- omawia rolę witamin;
- omawia skutki niedoboru i nadmiernego spożycia poszczególnych składników pokarmowych;
- wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin;
- omawia rolę soli mineralnych w organizmie;
- wyjaśnia rolę enzymów trawiennych;

- wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu;
- wyjaśnia, jak należy dbać o poznane układy;
- podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego ;
- wyjaśnia, na czym polega współdziałanie układów: pokarmowego, oddechowego i krwionośnego;
- wykonuje schematyczny rysunek ilustrujący wymianę gazową w płucach;
- na modelu wskazuje kości o różnych kształtach;
- porównuje zakres ruchów stawów: barkowego, biodrowego i kolanowego;
- omawia pracę mięśni szkieletowych;
- wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia;
- podaje wspólną cechę narządu zmysłu węchu i smaku;
- opisuje drogę informacji dźwiękowych;
- uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów;
- wyjaśnia, jaką rolę pełni łożysko;
- wyjaśnia na przykładach czym jest odpowiedzialność;
- wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia;
- omawia skutki niewłaściwego odżywiania się ;
- wyjaśnia na czym polega higiena osobista;
- podaje sposoby uniknięcia zakażenia się grzybicą;
- porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy;
- klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje przykłady pasożytów;
- charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka;
- opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych;
- wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę;
- rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące;
- omawia sposób postępowania w przypadku oparzeń i po ukąszeniu przez żmiję;
- wyjaśnia, czym jest uzależnienie;
- charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym;
- uzasadnia konieczność zachowań asertywnych;
- uzasadnia dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia;
- opisuje krajobraz najbliższej okolicy;
- omawia elementy doliny;
- wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy;
- opisuje skały występujące w okolicy;
- omawia proces powstawania gleby;
- charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi;
- omawia, jak powstają bagna;
- podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu;

- wskazuje źródła, z których można uzyskać informacje o historii swojej miejscowości;
- wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym;
- na podstawie mapy podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa;
- charakteryzuje, na przykładach, przystosowania zwierząt do ruchu wody;
- porównuje świat roślin i zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki;
- rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki;
- charakteryzuje poszczególne strefy jeziora;
- rozpoznaje pospolite zwierzęta związane z jeziorami;
- układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze;
- omawia rolę wiatru w życiu roślin;
- charakteryzuje wymianę gazową u roślin;
- wymienia przystosowania roślin do wykorzystywania światła;
- charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach;
- podaje przykłady drzew rosnących w poszczególnych typach lasów;
- przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki;
- uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt;
- podaje przykłady innych upraw niż zboża, warzywa, drzewa i krzewy owocowe, wskazując sposoby ich wykorzystywania;
- przedstawia zależności występujące na polu w formie 2 łańcuchów pokarmowych

5 Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na pozostałe wybrane elementy;
- na podstawie obserwacji podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk (np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt);
- przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją wraz z zapisem obserwacji i wyników;
- wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów;
- przygotowuje informacje na temat innych przyrządów służących do prowadzenia obserwacji (odległych obiektów, głębin);
- podaje historyczne i współczesne przykłady praktycznego wykorzystania umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych;
- omawia sposób wyznaczania kierunku północnego za pomocą Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu;
- wyjaśnia pojęcia: ‘skała mianowana’, ‘podziałka liniowa’;
- rysuje fragment drogi do szkoły, np. ulicy, zmniejszając jej wymiary (np. 1000 razy), używając właściwych znaków kartograficznych;
- dostosowuje sposób orientowania mapy do otaczającego terenu;
- prezentuje jedną egzotyczną roślinę (ozdobną lub przyprawową), omawiając jej wymagania życiowe;

- przygotowuje ciekawostki i dodatkowe informacje na temat zwierząt (np. najszybsze zwierzęta);
- uzasadnia popierając przykładami z życia, dlaczego ważna jest znajomość właściwości ciał;
- przedstawia zmiany stanów skupienia wody podczas jej krążenia w przyrodzie, posługując się wykonanym przez siebie prostym rysunkiem;
- wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi;
- przygotowuje informację na temat rodzajów wiatru
- na podstawie opisu przedstawia w formie mapy, prognozę pogody dla Polski;
- podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości dotyczących zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia (np. wybór ubrania, pielęgnacja roślin, ustawienie budy dla psa)
- wymienia fenologiczne pory roku, czyli te, które wyróżnia się na podstawie fazy rozwoju roślinności
- omawia podział organizmów na 5 królestw;
- prezentuje informacje nt najmniejszych i największych organizmów żyjących na Ziemi;
- przygotowuje informacje na temat pasożytnictwa w świecie roślin;
- podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt;
- uzasadnia, że zniszczenie jednego elementu przyrody może doprowadzić do wyginięcia innych;
- przedstawia krótkie informacje na temat sztucznych barwników, aromatów identycznych z naturalnymi, konserwantów znajdujących się w żywności;
- omawia rolę narządów wspomagających trawienie;
- wymienia czynniki, które mogą szkodliwie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki;
- prezentuje informacje na temat grup krwi lub chorób krwi;
- ilustruje wymianę gazową zachodzącą w komórkach ciała ;
- planuje i prezentuje doświadczenie potwierdzające obecność pary wodnej w wydychanym powietrzu;
- wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę;
- omawia działanie mięśni budujących narządy wewnętrzne;
- podaje przykłady skutków uszkodzenia układu nerwowego;
- przygotowuje informacje na temat wad wzroku lub słuchu;
- prezentuje informacje dotyczące zagrożeń na które mogą być narażone osoby w okresie dojrzewania;
- przygotowuje propozycję prawidłowego jadłospisu na trzy dni, odpowiedniego w okresie dojrzewania;
- przygotowuje informacje na temat: objawów boreliozy i sposobów postępowania w przypadku zachorowania;
- prezentuje plakat ostrzegający o niebezpieczeństwach w swojej okolicy;

- przygotowuje informacje na temat pomocy osobom uzależnionym;
- prezentuje informacje na temat możliwych przyczyn, postaci i profilaktyki chorób nowotworowych;
- przygotowuje prezentację o najciekawszych formach terenu (w Polsce, w Europie, na świecie)
- przygotowuje kolekcję skał z najbliższej okolicy wraz z ich opisem;
- prezentuje informacje typu „naj” (najdłuższa rzeka, największe jezioro, największa głębina oceaniczna);
- wyjaśnia, czym są lodowce i lądolody;
- przygotowuje plakat lub prezentację multimedialną na temat zmian krajobrazu na przestrzeni dziejów;
- przygotowuje prezentację multimedialną lub plakat „Moja miejscowość dawniej i dziś”;
- prezentuje informacje na temat ochrony przyrody w najbliższej okolicy;
- prezentuje informacje o największych organizmach żyjących w środowisku wodnym;
- podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka;
- przygotowuje prezentację na temat 3-4 organizmów tworzących plankton;
- prezentuje informacje „naj-” na temat jezior w Polsce, w Europie i na świecie;
- przygotowuje informacje na temat przystosowań 2–3 gatunków zwierząt lub roślin do życia w ekstremalnych warunkach lądowych;
- przygotowuje informacje o życiu wybranych organizmów leśnych (innych, niż omawiane na lekcji) z uwzględnieniem ich przystosowań do życia w danej warstwie lasu;
- prezentuje informacje na temat roślin iglastych pochodzących z innych regionów świata, uprawianych w ogrodach;
- wykonuje zielnik z roślin łąkowych poznanych na lekcji lub innych;
- wyjaśnia, czym jest walka biologiczna;
- przygotowuje informacje na temat korzyści i zagrożeń wynikających ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki;

Matematyka

Wymagania na ocenę dopuszczającą:

obejmują wiadomości i umiejętności umożliwiające uczniowi dalszą naukę, bez których uczeń nie jest w stanie zrozumieć kolejnych zagadnień omawianych podczas lekcji i wykonywać prostych zadań nawiązujących do sytuacji z życia codziennego.

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A	KATEGORIA B	KATEGORIA C	KATEGORIA D

	UCZEŃ ZNA:	B UCZEŃ ROZUMIE:	UCZEŃ UMIE:	A D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie składnika i sumy, • pojęcie odjemnej, odjemnika i różnicy, • pojęcie czynnika i iloczynu, • pojęcie dzielnej, dzielnika i ilorazu, • niewykonalność dzielenia przez 0 • pojęcie reszty z dzielenia , • zapis potęgi , • kolejność wykonywania działań, gdy nie występują nawiasy , • pojęcie osi liczbowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • prawo przemienności dodawania • rolę liczb 0 i 1 w poznanych działaniach, • prawo przemienności mnożenia, • potrzebę dostosowania jednostki osi liczbowej do zaznaczanych liczb 	<ul style="list-style-type: none"> • pamięciowo dodawać liczby w zakresie 200 bez przekraczania progu dziesiętkowego i z jego przekraczaniem, • pamięciowo odejmować liczby w zakresie 200 bez przekraczania progu dziesiętkowego i z jego przekraczaniem, • powiększać lub pomniejszać liczby o daną liczbę naturalną • obliczać, o ile większa (mniejsza) jest jedna liczba od drugiej, • tabliczkę mnożenia • pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe w zakresie tabliczki mnożenia, • mnożyć liczby przez 0, • posługiwać się liczbą 1 w mnożeniu i dzieleniu , • pamięciowo 	

			<p>mnożyć liczby jednocyfrowe przez dwucyfrowe w zakresie 200 ,</p> <ul style="list-style-type: none"> • pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe lub dwucyfrowe w zakresie 100, • pomniejszać lub powiększać liczbę n razy, • obliczać, ile razy większa (mniejsza) jest jedna liczba od drugiej, • obliczać wartości dwudziałaniowych wyrażeń arytmetycznych zapisanych bez użycia nawiasów , • obliczać wartości dwudziałaniowych wyrażeń arytmetycznych zapisanych z użyciem nawiasów, • przedstawiać liczby naturalne na osi liczbowej, • odczytywać współrzędne punktów na osi liczbowej . 	
--	--	--	---	--

<p>II. Systemy zapisywania liczb</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dziesiętkowy system pozycyjny, • pojęcie cyfry, • znaki nierówności < i > • algorytm dodawania i odejmowania dziesiątkami, setkami, tysiącami, • zależność pomiędzy złotym a groszem, • nominały monet i banknotów używanych w Polsce, • zależności pomiędzy podstawowymi jednostkami długości, • zależności pomiędzy podstawowymi jednostkami masy, • cyfry rzymskie pozwalające zapisać liczby - nie większe niż 30 , • podział roku na kwartały, miesiące i dni, • nazwy dni tygodnia, 	<ul style="list-style-type: none"> • dziesiętkowy system pozycyjny, • różnicę między cyfrą a liczbą 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisywać liczbę za pomocą cyfr, • czytać liczby zapisane cyframi, • zapisywać liczby słowami, • porównywać liczby, • dodawać i odejmować liczby z zerami na końcu: - o jednakowej liczbie zer , • mnożyć i dzielić przez 10,100,1000, • zamieniać złote na grosze i odwrotnie , • porównywać i porządkować kwoty podane: - w tych samych jednostkach , • zamieniać długości wyrażane w różnych jednostkach , • zamieniać masy wyrażane w różnych jednostkach, • przedstawiać za pomocą znaków rzymskich liczby: - nie większe niż 30 , - nie większe niż 30 , • zapisywać daty , • zastosować liczby rzymskie 	
--------------------------------------	---	---	--	--

			<p>do 30 do zapisywania dat,</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługiwać się zegarami wskazówkowymi i elektronicznymi , • zapisywać cyframi podane słownie godziny, • wyrażać upływ czasu w różnych jednostkach . 	
III. Działania pisemne	<ul style="list-style-type: none"> • algorytm dodawania pisemnego, • algorytm odejmowania pisemnego, • algorytm mnożenia pisemnego przez liczby jednocyfrowe, • algorytm dzielenia pisemnego przez liczby jednocyfrowe 		<ul style="list-style-type: none"> • dodawać pisemnie liczby bez przekraczania progu dziesiętkowego i z przekraczaniem jednego progu dziesiętkowego, • odejmować pisemnie liczby bez przekraczania progu dziesiętkowego i z przekraczaniem jednego progu dziesiętkowego, • mnożyć pisemnie liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe, • powiększać liczby n razy, • dzielić pisemnie liczby wielocyfrowe przez jednocyfrowe, • pomniejszać liczbę n razy . 	
IV. Figury geometryczne	<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe figury 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prosta, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać podstawowe 	

	<p>geometryczne ,</p> <ul style="list-style-type: none"> • jednostki długości, • zależności pomiędzy jednostkami długości, • pojęcie kąta, • rodzaje kątów: <ul style="list-style-type: none"> – prosty, ostry, rozwarty , • jednostkę miary kąta, • pojęcie wielokąta , • elementy wielokątów oraz ich nazwy, • pojęcia: prostokąt, kwadrat, • własności prostokąta i kwadratu, • sposób obliczania obwodów prostokątów i kwadratów, • pojęcia koła i okręgu, • elementy koła i okręgu. 	<p>półprosta, odcinek,</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie prostych prostopadłych , • pojęcie prostych równoległych , • możliwość stosowania różnorodnych jednostek długości, 	<p>figury geometryczne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • kreślić podstawowe figury geometryczne, • rozpoznawać proste prostopadłe oraz proste równoległe, • kreślić proste prostopadłe oraz proste równoległe: <ul style="list-style-type: none"> – na papierze w kratkę, • rozpoznawać odcinki prostopadłe oraz odcinki równoległe, • zamieniać jednostki długości, • mierzyć długości odcinków, • kreślić odcinki danej długości, • klasyfikować kąty, • kreślić poszczególne rodzaje kątów, • mierzyć kąty, • nazwać wielokąt na podstawie jego cech, • kreślić prostokąt, kwadrat o danych wymiarach lub przystający do danego: <ul style="list-style-type: none"> – na papierze w kratkę, • wyróżniać 	
--	--	---	---	--

			<p>spośród czworokątów prostokąty i kwadraty,</p> <ul style="list-style-type: none"> • obliczać obwody prostokąta i kwadratu, • wyróżniać spośród figur płaskich koła i okręgi, • kreślić koło i okrąg o danym promieniu , 	
V. Ułamki zwykłe	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie ułamka jako części całości, • zapis ułamka zwykłego, 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie ułamka jako części całości 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisywać słownie ułamek zwykły, • zaznaczać część: <ul style="list-style-type: none"> - figury określoną ułamkiem , • zapisywać słownie ułamek zwykły i liczbę mieszaną, • porównywać ułamki zwykłe o równych mianownikach. 	
VI. Ułamki dziesiętne	<ul style="list-style-type: none"> • dwie postaci ułamka dziesiętnego, 		<ul style="list-style-type: none"> • zapisywać i odczytywać ułamki dziesiętne, • porównywać dwa ułamki dziesiętne o tej samej liczbie cyfr po przecinku. 	
VII. Pola figur	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie kwadratu jednostkowego, • jednostki pola, • algorytm obliczania pola 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie pola jako liczby kwadratów jednostkowych . 	<ul style="list-style-type: none"> • mierzyć pola figur: <ul style="list-style-type: none"> - kwadratami jednostkowymi, • obliczać pola prostokątów 	

	prostokąta i kwadratu.		i kwadratów.	
VIII. Prostopadłościany i sześciiany	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie prostopadłościanu 		<ul style="list-style-type: none"> wyróżniać prostopadłościany spośród figur przestrzennych. 	

Wymagania na ocenę dostateczną

obejmują wiadomości stosunkowo łatwe do opanowania, przydatne w życiu codziennym, bez których nie jest możliwe kontynuowanie dalszej nauki.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania	<ul style="list-style-type: none"> prawo przemienności dodawania, prawo przemienności mnożenia, pojęcie potęgi, uporządkować podane w zadaniu informacje, zapisać rozwiązanie zadania tekstowego, kolejność wykonywania działań, gdy występują nawiasy 	<ul style="list-style-type: none"> porównywanie różnicowe, porównywanie ilorazowe, że reszta jest mniejsza od dzielnika, potrzebę porządkowania podanych informacji 	<ul style="list-style-type: none"> dopełniać składniki do określonej wartości, obliczać odjemną (lub odjemnik), znając różnicę i odjemnik (lub odjemną) powiększać lub pomniejszać liczby o daną liczbę naturalną, obliczać, o ile większa (mniejsza) jest jedna liczba od drugiej, obliczać liczbę wiedząc, o ile jest większa (mniejsza) od danej, rozwiązywać 	

			<p>jednodziałaniowe zadania tekstowe ,</p> <ul style="list-style-type: none"> • pamięciowo mnożyć liczby przez pełne dziesiątki, setki, • obliczać jeden z czynników, mając iloczyn i drugi czynnik, • rozwiązywać jednodziałaniowe zadania tekstowe, • sprawdzać poprawność wykonania działania , • rozwiązywać jednodziałaniowe zadania tekstowe, • pomniejszać lub powiększać liczbę n razy, • obliczać liczbę, wiedząc, ile razy jest ona większa (mniejsza) od danej, • obliczać, ile razy większa (mniejsza) jest jedna liczba od drugiej, • rozwiązywać zadania tekstowe jednodziałaniowe, • wykonywać dzielenie z resztą, • obliczać dzielną, mając iloraz, dzielnik oraz resztę z dzielenia, 	
--	--	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> - rozwiązywać jednodziałaniowe zadania tekstowe, • czytać ze zrozumieniem zadania tekstowe, • odpowiadać na pytania zawarte w prostym zadaniu tekstowym, • czytać tekst ze zrozumieniem, • odpowiadać na pytania zawarte w tekście, • układać pytania do podanych informacji, • ustalać na podstawie podanych informacji, na które pytania nie można odpowiedzieć, • rozwiązywać wielodziałaniowe zadania tekstowe, • obliczać wartości wielodziałaniowych wyrażeń arytmetycznych z uwzględnieniem kolejności działań, nawiasów i potęg, • odczytywać współrzędne punktów na osi liczbowej 	
II. Systemy zapisywania liczb	<ul style="list-style-type: none"> • znaki nierówności $<$ i $>$, 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie położenia cyfry w liczbie, • związek pomiędzy 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkować liczby w skończonym zbiorze, • dodawać i 	

	<ul style="list-style-type: none"> • algorytm mnożenia i dzielenia liczb z zerami na końcu, • podział roku na: <ul style="list-style-type: none"> • liczby dni w miesiącach, • pojęcie wieku, • pojęcie roku zwykłego, roku przestępnego oraz różnice między nimi, • zależności pomiędzy jednostkami czasu 	<p>liczbą cyfr, a wielkością liczby,</p> <ul style="list-style-type: none"> • korzyści płynące z umiejętności pamięciowego wykonywania działań na dużych liczbach, • możliwość stosowania monet i banknotów o różnych nominałach do uzyskania jednakowych kwot, • możliwość stosowania różnorodnych jednostek długości, • możliwość stosowania różnorodnych jednostek masy, • rzymski system zapisywania liczb, • różne sposoby zapisywania dat, • różne sposoby przedstawiania upływu czasu 	<p>odejmować liczby z zerami na końcu:</p> <p>o różnej liczbie zer,</p> <ul style="list-style-type: none"> • mnożyć i dzielić przez liczby z zerami na końcu, • porównywać sumy i różnice, nie wykonując działań, • zamieniać grosze na złote i grosze, • porównywać i porządkować kwoty podane: <ul style="list-style-type: none"> - w różnych jednostkach, • obliczać, ile złotych wynosi kwota złożona z kilku monet lub banknotów o jednakowych nominałach, • obliczać koszt kilku kilogramów lub połowy kilograma produktu o podanej, • obliczać łączny koszt kilku produktów o różnych cenach, • obliczać resztę, • porównywać odległości wyrażane w różnych jednostkach, • zapisywać wyrażenia dwumianowane przy pomocy jednej 	
--	---	---	---	--

			<p>jednostki,</p> <ul style="list-style-type: none"> • obliczać sumy i różnice odległości zapisanych <p>w postaci wyrażeń dwumianowanych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane <p>z jednostkami długości,</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównywać masy produktów wyrażane w różnych jednostkach, • rozwiązywać zadania tekstowe powiązane z masą, • obliczać upływu czasu związany z kalendarzem, <p>- zapisywać daty po upływie określonego czasu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • obliczać upływu czasu związany z zegarem 	
III. Działania pisemne	<ul style="list-style-type: none"> • algorytm mnożenia pisemnego przez liczby zakończone zerami. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównywanie różnicowe, • porównywanie ilorazowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • odejmować pisemnie liczby z przekraczaniem kolejnych progów dziesiątkowych, • sprawdzać poprawność odejmowania pisemnego, • obliczać różnice liczb opisanych 	

			<p>słownie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • obliczać odjemnik, mając dane różnicę i odjemną, • obliczać jeden ze składników, mając dane sumę i drugi składnik, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem odejmowania pisemnego, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia pisemnego, • sprawdzać poprawność dzielenia pisemnego, • wykonywać dzielenie z resztą. 	
IV. Figury geometryczne	<ul style="list-style-type: none"> • zapis symboliczny prostych prostopadłych i prostych równoległych, • definicje odcinków prostopadłych i odcinków równoległych, • elementy kąta, • symbol kąta prostego, • zależność między długością promienia i średnicy, • pojęcie skali. 	<ul style="list-style-type: none"> • różnice pomiędzy dowolnym prostokątem a kwadratem, • różnicę między kołem i okręgiem, • pojęcie skali. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać proste prostopadłe oraz proste równoległe – na papierze gładkim, • kreślić proste prostopadłe oraz proste równoległe przechodzące przez dany punkt, • określać wzajemne położenia prostych na płaszczyźnie, • kreślić odcinki, których długość spełnia określone 	

			<p>warunki,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarzeniem odcinków, • rysować wielokąt o określonych kątach, • kreślić kąty o danej mierze, • określać miarę poszczególnych rodzajów kątów, • rysować wielokąt o określonych cechach, • na podstawie rysunku określać punkty należące i nienależące do wielokąta, • kreślić prostokąt, kwadrat o danych wymiarach lub przystający do danego: <ul style="list-style-type: none"> – na papierze gładkim, • obliczać długość boku kwadratu przy danym obwodzie, • kreślić promienie, cięciwy i średnice okręgów lub kół. 	
V. Ułamki zwykłe	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie liczby mieszanej, jako sumy części całkowitej 	<ul style="list-style-type: none"> • ułamek, jak każdą liczbę można przedstawić na osi liczbowej, 	<ul style="list-style-type: none"> • za pomocą ułamka opisywać część figury lub część zbioru skończonego, 	

	<p>i ułamkowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • sposób porównywania ułamków o równych licznikach lub mianownikach, • pojęcie ułamka nieskracalnego, • algorytm skracania i algorytm rozszerzania ułamków zwykłych, • pojęcie ułamków właściwych i niewłaściwych, 	<ul style="list-style-type: none"> • ułamek można zapisać na wiele sposobów. 	<ul style="list-style-type: none"> - część zbioru skończonego opisanego ułamkiem, • rozwiązywać zadania tekstowe, w których do opisu części skończonego zbioru zastosowano ułamki, • za pomocą liczb mieszanych opisywać liczebność zbioru skończonego, • obliczać upływ czasu podany przy pomocy ułamka lub liczby mieszanej, • zamieniać długości oraz masy wyrażone częścią innej jednostki, • przedstawiać ułamek zwykły na osi, • zaznaczać liczby mieszane na osi, • odczytywać współrzędne ułamków i liczb mieszanych na osi liczbowej, • porównywać ułamki zwykłe o równych licznikach, • odróżniać ułamki właściwe od niewłaściwych, • zamieniać całości na ułamki 	
--	---	---	--	--

			niewłaściwe.	
VI. Ułamki dziesiętne	<ul style="list-style-type: none"> • nazwy rzędów po przecinku, • pojęcie wyrażenia jednomianowanego i dwumianowanego, • zależności pomiędzy jednostkami długości, • zależności pomiędzy jednostkami masy, • różne sposoby zapisu tych samych liczb, • algorytm porównywania ułamków dziesiętnych 	<ul style="list-style-type: none"> • dziesiętkowy układ pozycyjny z rozszerzeniem na części ułamkowe, • możliwość przedstawiania długości w różny sposób, • możliwość przedstawiania masy w różny sposób, • że dopisywanie zer na końcu ułamka dziesiętnego ułatwia zamianę jednostek i nie zmienia wartości liczby. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawiać ułamki dziesiętne na osi liczbowej, • zamieniać ułamki dziesiętne na zwykłe, • zapisywać podane kwoty w postaci ułamków dziesiętnych, • zastosować ułamki dziesiętne do wyrażania długości w różnych jednostkach, • zastosować ułamki dziesiętne do wyrażania masy w różnych jednostkach, • zapisywać ułamki dziesiętne z pominięciem końcowych zer, • wyrażać długość i masę w różnych jednostkach, • zamieniać wyrażenia dwumianowane na jednomianowane i odwrotnie. 	
VII. Pola figur			<ul style="list-style-type: none"> • mierzyć pola figur: <ul style="list-style-type: none"> - trójkątami jednostkowymi itp., • budować figury z kwadratów jednostkowych 	

<p>VIII. Prostopadłościany i sześciiany</p>	<ul style="list-style-type: none"> • elementy budowy prostopadłościanu, • pojęcie siatki prostopadłościanu. 		<ul style="list-style-type: none"> • wyróżniać sześciiany spośród figur przestrzennych, • wskazywać elementy budowy prostopadłościanu, • wskazywać w prostopadłościanie ściany prostopadłe i równoległe oraz krawędzie prostopadłe i równoległe: <ul style="list-style-type: none"> - na modelu, • obliczać sumę długości krawędzi i sześcianu, • rysować siatki prostopadłościanów i sześciianów, • projektować siatki prostopadłościanów i sześciianów, • sklejać modele z zaprojektowanych siatek, • podawać wymiary prostopadłościanów na podstawie siatek. 	
---	---	--	---	--

Wymagania na ocenę dobrą.

obejmują wiadomości i umiejętności o średnim stopniu trudności, które są przydatne na kolejnych poziomach kształcenia.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą i dostateczną):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania	<ul style="list-style-type: none"> kolejność wykonywania działań, gdy występują nawiasy i potęgi 	<ul style="list-style-type: none"> związek potęgi z iloczynem 	<ul style="list-style-type: none"> obliczać dzielną (lub dzielnik), mając iloraz i dzielnik (lub dzielną), rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia z resztą, obliczać kwadraty i sześciany liczb, tworzyć wyrażenia arytmetyczne na podstawie opisu i obliczać ich wartości, ustalać jednostkę osi liczbowej na podstawie danych o współrzędnych punktów. 	
II. Systemy zapisywania liczb	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: masa brutto, netto, tara 		<ul style="list-style-type: none"> obliczać łączną masę produktów wyrażoną w różnych jednostkach, zapisywać wyrażenia dwumianowane przy pomocy jednej jednostki, rozwiązywać 	

			<p>zadania tekstowe związane pojęciami masa brutto, netto i tara,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z upływem czasu 	
III. Działania pisemne			<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia pisemnego 	
IV. Figury geometryczne	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaje kątów: <ul style="list-style-type: none"> – pełny, – półpełny, 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: łamana 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z kątami, • obliczać długość boku prostokąta przy danym obwodzie i długości drugiego boku, • kreślić promienie, cięciwy i średnice okręgów lub kół spełniające podane warunki, • obliczać długości odcinków w skali lub w rzeczywistości, • obliczać rzeczywiste wymiary obiektów narysowanych w skali. 	
V. Ułamki zwykłe	<ul style="list-style-type: none"> • algorytm zamiany liczb mieszanych na 		<ul style="list-style-type: none"> • ustalać jednostkę na osi liczbowej na podstawie danych o 	

	ułamki niewłaściwe.		<p>współrzędnych punktów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków zwykłych, • zapisywać ułamki zwykłe w postaci nieskracalnej, • zamieniać liczby mieszane na ułamki niewłaściwe, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem zamiany ułamków zwykłych. 	
VI. Ułamki dziesiętne			<ul style="list-style-type: none"> • porządkować ułamki dziesiętne, • porównywać dowolne ułamki dziesiętne, • porównywać wielkości podane w różnych jednostkach. 	
VII. Pola figur			<ul style="list-style-type: none"> • obliczać długość boku kwadratu, znając jego pole, • obliczać długość boku prostokąta, znając jego pole i długość drugiego boku, • obliczać pola 	

			figur złożonych z jednakowych modułów i ich części	
VIII. Prostopadłościany i sześciany			<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać w prostopadłościanie ściany prostopadłe i równoległe oraz krawędzie prostopadłe i równoległe - na rysunku, • rysować prostopadłościan w rzucie równoległym, • obliczać sumę długości krawędzi prostopadłościanu, i sześcianu, • obliczać długość krawędzi sześcianu, znając sumę wszystkich jego krawędzi, • projektować siatki prostopadłościanów i sześcianów w skali. 	

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

obejmują wiadomości i umiejętności złożone, o wyższym stopniu trudności, wykorzystywane do rozwiązywania zadań problemowych.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania			<ul style="list-style-type: none"> • zapisywać liczby w postaci potęg, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem potęg 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzegać zasady zapisu ciągu liczb naturalnych, • rozwiązywać nietypowe zadania dotyczące własności liczb, • rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe
II. Systemy zapisywania liczb	<ul style="list-style-type: none"> • cyfry rzymskie pozwalające zapisać liczby: <ul style="list-style-type: none"> - większe niż 30 		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawiać za pomocą znaków rzymskich liczby: <ul style="list-style-type: none"> - większe niż 30, • odczytywać liczby zapisane za pomocą znaków rzymskich: <ul style="list-style-type: none"> - większe niż 30 	
III. Działania pisemne				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania pisemnego, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem

				<p>odejmowania pisemnego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia pisemnego, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia pisemnego
IV. Figury geometryczne	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaje kątów: – wklęsły 		<ul style="list-style-type: none"> • obliczać miary kątów przyległych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania związane z położeniem wskazówek zegara, • rozwiązywać zadania związane z podziałem wielokąta na części będące innymi wielokątami, • rozwiązywać zadania związane z kołem, okręgiem, prostokątem i kwadratem
V. Ułamki zwykłe				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem ułamków do opisu części skończonego zbioru, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem zamiany długości wyrażonych częścią innej jednostki, • zaznaczać i odczytywać ułamki o różnych mianownikach na

				<p>jednej osi liczbowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków zwykłych, rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem zamiany ułamków zwykłych.
VI. Ułamki dziesiętne				<ul style="list-style-type: none"> znajdować ułamki spełniające zadane warunki.
VII. Pola figur			<ul style="list-style-type: none"> układać figury tangramowe 	<ul style="list-style-type: none"> obliczać pola figur złożonych z kilku prostokątów, szacować pola figur nieregularnych pokrytych siatkami kwadratów jednostkowych, określać pola wielokątów wypełnionych siatkami kwadratów jednostkowych, rysować figury o danym polu.
VIII. Prostopadłościany i sześciany				<ul style="list-style-type: none"> rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni prostopadłościanów, obliczać długość krawędzi sześcianu, znając jego pole powierzchni.

Wymagania na ocenę celującą

stosowanie znanych wiadomości i umiejętności w sytuacjach trudnych, nietypowych, złożonych.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą, bardzo dobrą):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania				<ul style="list-style-type: none"> • dostrzegać zasady zapisu ciągu liczb naturalnych, • rozwiązywać nietypowe zadania dotyczące własności liczb, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia z resztą, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem potęg, • rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe, • zapisywać jednocyfrowe liczby za pomocą czwórek, znaków działań i nawiasów.
II. Systemy zapisywania liczb				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z

				<p>zastosowaniem jednostek masy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapisywać w systemie rzymskim liczby największe lub najmniejsze, używając podanych znaków, • rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe związane z upływem czasu.
III. Działania pisemne				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać wielodziałaniowe zadania tekstowe z zastosowaniem działań pisemnych.
IV. Figury geometryczne				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostopadłością i równoległością prostych, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostopadłością i równoległością odcinków, • rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe dotyczące prostokątów, • obliczać skalę mapy na podstawie długości odpowiedniego odcinka podanego w innej skali.
V. Ułamki zwykłe				<ul style="list-style-type: none"> • porównywać ułamki zwykłe o różnych

				mianownikach.
VI. Ułamki dziesiętne				<ul style="list-style-type: none"> • obliczać współrzędną liczby zaznaczonej na osi liczbowej, mając dane współrzędne dwóch innych liczb, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem ułamków dziesiętnych, • ustalać zależności pomiędzy nietypowymi jednostkami długości, • zastosować ułamki dziesiętne do wyrażania masy w różnych jednostkach, • określać liczebność zbioru spełniającego podane warunki.
VII. Pola figur				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pojęcia pola, • wskazywać wśród prostokątów ten, którego obwód jest najmniejszy itp.
VIII. Prostopadłościany i sześciany				<ul style="list-style-type: none"> • stwierdzać, czy rysunek przedstawia siatkę sześcianu, • obliczać pola powierzchni brył złożonych z prostopadłościanów, • obliczać pole bryły powstałej w wyniku wycięcia

				sześcianu z prostopadłościanu.
--	--	--	--	-----------------------------------

Kategorie celów nauczania:

A – zapamiętanie wiadomości

B – rozumienie wiadomości

C – stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych

D – stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych

Informatyka

Program nauczania „Lubię To!”. Nowa Era.

Stopień dopuszczający

Uczeń:

- wymienia i stosuje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni komputerowej,
- wyjaśnia czym jest komputer,
- wymienia elementy wchodzące w skład zestawu komputerowego,
- podaje przykłady urządzeń, które można podłączyć do komputera,
- określa, jaki system operacyjny znajduje się na szkolnym i domowym komputerze,
- odróżnia plik od folderu,
- wykonuje podstawowe operacje na plikach: kopiowanie, przenoszenie, usuwanie
- tworzy foldery i umieszcza w nich pliki,
- ustawia wielkość obrazu, tworzy proste rysunki w programie Paint bez korzystania z kształtu **Krzywa**,
- tworzy proste tło obrazu,
- tworzy kopie fragmentów obrazu i zmienia ich wielkość,
- wkleja ilustracje na obraz,
- dodaje tekst do obrazu,
- wyjaśnia, czym jest internet,
- wymienia zagrożenia czyhające na użytkowników internetu,
- podaje zasady bezpiecznego korzystania z internetu,
- wymienia osoby i instytucje, do których może zwrócić się o pomoc w przypadku poczucia zagrożenia,
- wyjaśnia, do czego służą przeglądarka internetowa i wyszukiwarka internetowa,
- podaje przykład wyszukiwarki i przykład przeglądarki internetowej,
- buduje w programie Scratch proste skrypty określające ruch postaci po scenie,
- uruchamia skrypty i zatrzymuje ich działanie,

- buduje w programie Scratch proste skrypty określające sterowanie postacią za pomocą klawiatury,
- buduje prosty skrypt powodujący wykonanie mnożenia dwóch liczb,
- usuwa postaci z projektu tworzonych w programie Scratch,
- używa skrótów klawiszowych służących do kopiowania, wklejania i zapisywania,
- stosuje podstawowe opcje formatowania tekstu,
- zapisuje krótkie notatki w edytorze tekstu,
- tworzy listy jednopoziomowe, wykorzystując narzędzie **Numerowanie**.

Stopień dostateczny

Uczeń:

- wymienia najważniejsze wydarzenia z historii komputerów,
- wymienia trzy spośród elementów, z których zbudowany jest komputer,
- wyjaśnia pojęcia *urządzenia wejścia* i *urządzenia wyjścia*
- wymienia najczęściej spotykane urządzenia wejścia i wyjścia,
- podaje przykłady zawodów, w których potrzebna jest umiejętność pracy na komputerze,
- wyjaśnia pojęcia *program komputerowy* i *system operacyjny*,
- rozróżnia elementy wchodzące w skład nazwy pliku,
- porządkuje zawartość folderu,
- rysuje w programie Paint obiekty z wykorzystaniem **Kształtów**, zmienia wygląd ich konturu i wypełnienia,
- tworzy kopię obiektu z życiem klawisza **Ctrl**,
- używa klawisza **Shift** podczas rysowania koła oraz poziomych i pionowych linii,
- pracuje w dwóch oknach programu Paint,
- wkleja wiele elementów na obraz i dopasowuje ich wielkość,
- dodaje teksty do obrazu, formatuje ich wygląd,
- wymienia zastosowania internetu,
- stosuje zasady bezpiecznego korzystania z internetu,
- odróżnia przeglądarkę internetową od wyszukiwarki internetowej,
- wyszukuje znaczenie prostych haseł na stronach internetowych wskazanych w podręczniku,
- wyjaśnia czym są prawa autorskie,
- stosuje zasady wykorzystywania materiałów znalezionych w internecie,
- zmienia tło sceny w projekcie,
- tworzy tło z tekstem,
- zmienia wygląd, nazwę i wielkość duszków w programie Scratch,
- tworzy zmienne i ustawia ich wartości w programie Scratch,
- wymienia i stosuje podstawowe skróty klawiszowe używane do formatowania tekstu,
- wyjaśnia pojęcia: *akapit*, *interlinia*, *formatowanie tekstu*, *miękki enter*, *twarda spacja*,
- pisze krótką notatkę i formatuje ją, używając podstawowych opcji edytora tekstu,
- wymienia i stosuje opcje wyrównania tekstu względem marginesów,
- zmienia tekst na obiekt **WordArt**,
- używa gotowych stylów do formatowania tekstu w dokumencie,
- stosuje listy wielopoziomowe dostępne w edytorze tekstu.

Stopień dobry

Uczeń:

- wymienia nazwy pierwszych modeli komputerów,
- określa przedziały czasowe, w których powstawały maszyny liczące i komputery,
- charakteryzuje nośniki danych i wypowiada się na temat ich pojemności,
- wyjaśnia przeznaczenie trzech spośród elementów, z których zbudowany jest komputer,
- wymienia po trzy urządzenia wejścia i wyjścia,
- wymienia nazwy trzech najpopularniejszych systemów operacyjnych dla komputerów,
- wskazuje różnice w zasadach użytkowania programów komercyjnych i niekomercyjnych,
- omawia różnice między plikiem i folderem,
- tworzy strukturę folderów, porządkując swoje pliki,
- rozpoznaje typy znanych plików na podstawie ich rozszerzeń,
- tworzy obraz w programie Paint z wykorzystaniem kształtu Krzywa,
- stosuje opcje obracania obiektu,
- pobiera kolor z obrazu,
- sprawnie przełącza się między otwartymi oknami,
- wkleja na obraz elementy z innych plików, rozmieszcza je w różnych miejscach i dopasowuje ich wielkość do tworzonej kompozycji,
- tworzy na obrazie efekt zachodzącego słońca,
- wymienia najważniejsze wydarzenia z historii internetu,
- omawia korzyści i zagrożenia związane z poszczególnymi sposobami wykorzystania internetu,
- wymienia nazwy przynajmniej dwóch przeglądarek i dwóch wyszukiwarek internetowych,
- formułuje odpowiednie zapytania w wyszukiwarce internetowej oraz wybiera treści z otrzymanych wyników,
- korzysta z internetowego tłumacza,
- kopiuje ilustrację ze strony internetowej, a następnie wkleja ją do dokumentu,
- stosuje bloki powodujące obrót duszka,
- stosuje bloki powodujące ukrycie i pokazanie duszka,
- ustawia w skrypcie wykonanie przez duszka kroków wstecz,
- określa w skrypcie losowanie wartości zmiennych,
- określa w skrypcie wyświetlenie działania z wartościami zmiennych oraz pola do wpisania odpowiedzi,
- stosuje bloki określające instrukcje warunkowe oraz bloki powodujące powtarzanie poleceń,
- stosuje skróty klawiszowe dotyczące zaznaczania i usuwania tekstu,
- wymienia podstawowe zasady formatowania tekstu i stosuje je podczas sporządzania dokumentów,
- stosuje opcję Pokaż wszystko, aby sprawdzić poprawność formatowania,
- formatuje obiekt WordArt,
- tworzy nowy styl do formatowania tekstu,

- modyfikuje istniejący styl,
- definiuje listy wielopoziomowe.

Stopień bardzo dobry

Uczeń:

- wymienia etapy rozwoju komputerów,
- wyjaśnia zastosowanie pięciu spośród elementów, z których jest zbudowany komputer,
- klasyfikuje urządzenia na wprowadzające dane do komputera i wyprowadzające dane z komputera,
- wskazuje trzy płatne programy używane podczas pracy na komputerze i ich darmowe odpowiedniki,
- tworzy hierarchię folderów według własnego pomysłu,
- tworzy obrazy w programie Paint ze szczególną starannością i dbałością o szczegóły,
- pisze teksty na obrazie i dodaje do nich efekt cienia,
- tworzy dodatkowe obiekty i wkleja je na grafikę,
- omawia kolejne wydarzenia z historii internetu,
- dba o zabezpieczenie swojego komputera przed zagrożeniami internetowymi,
- wyszukuje informacje w internecie, korzystając z zaawansowanych funkcji wyszukiwarek,
- dodaje do projektu programu Scratch nowe duszki,
- używa bloków określających styl obrotu duszka,
- łączy wiele bloków określających wyświetlenie komunikatu o dowolnej treści,
- objaśnia poszczególne etapy tworzenia skryptu,
- sprawnie stosuje różne skróty klawiszowe używane podczas pracy z dokumentem,
- tworzy poprawnie sformatowane teksty,
- ustawia odstępy między akapitami i interlinię,
- dobiera rodzaj listy do tworzonego dokumentu.
- łączy wiele bloków określających wyświetlenie komunikatu o dowolnej treści,
- objaśnia poszczególne etapy tworzenia skryptu,
- sprawnie stosuje różne skróty klawiszowe używane podczas pracy z dokumentem,
- tworzy poprawnie sformatowane teksty,
- ustawia odstępy między akapitami i interlinię,
- dobiera rodzaj listy do tworzonego dokumentu.

Technika

Program nauczania „Technika na co dzień”. WSiP

Wymagania podstawowe do zaliczenia przedmiotu:

Uczeń:

- 1) zna podstawowy zasób pojęć, rozumie je i potrafi opisać zjawiska fizyczno-techniczne;
- 2) sporządza prostą dokumentację techniczną według zasad rysunku technicznego i normalizacji;
- 3) przy sporządzaniu dokumentacji stosuje piktogramy, symbole, schematy;
- 4) wykonuje proste projekty;
- 5) zna właściwości podstawowych surowców i materiałów;
- 6) dobiera odpowiedni materiał do zaprojektowanej konstrukcji;
- 7) zna podstawowe operacje technologiczne i wykonuje je prawidłowo;
- 8) projektuje proces technologiczny dla danego przedmiotu (ustala kolejność czynności);
- 9) przy pomocy nauczyciela właściwie organizuje czas pracy;
- 10) zna podstawowe urządzenia techniczne, narzędzia, przyrządy i przybory;
- 11) dobiera właściwie narzędzia do operacji technologicznej, poprawnie się nimi posługuje;
- 12) pod nadzorem nauczyciela organizuje stanowisko pracy, oszczędza materiały;
- 13) zachowuje ergonomiczną postawę podczas pracy;
- 14) dba o ład i porządek na stanowisku pracy.

Wymagania rozszerzone:

Uczeń:

- 1) swobodnie posługuje się słownictwem technicznym, rozumie je i stosuje w wypowiedziach, używając wiele pojęć specjalistycznych; argumentuje swoje stanowisko;
- 2) stosuje zasady rysunku technicznego i normalizacji przy sporządzaniu samodzielnych rozbudowanych projektów;
- 3) czyta i analizuje gotowe dokumentacje techniczne oraz instrukcje obsługi, opracowuje własne projekty lub zgłasza racjonalizatorskie pomysły usprawniające gotowe projekty;
- 4) zna właściwości surowców i materiałów oraz ich cechy;
- 5) dobiera właściwy materiał do zaprojektowanej przez siebie konstrukcji;
- 6) ustala proces wytwórczy, dobiera właściwe operacje technologiczne;
- 7) obsługuje prawidłowo urządzenia techniczne;

- 8) samodzielnie dobiera narzędzia, przyrządy i przybory do właściwego procesu obróbczego;
- 9) zna budowę i działanie narzędzi, stosuje je prawidłowo podczas operacji technologicznych, usuwa podstawowe usterki;
- 10) bezpiecznie i ergonomicznie organizuje swoje stanowisko pracy;
- 11) oszczędnie i ekologicznie stosuje materiały;
- 12) ustala harmonogram i czas pracy;
- 13) dba o ład i porządek na stanowisku pracy;
- 14) pełni funkcje grupowego, narzędziowego lub porządkowego.

Wychowanie fizyczne

Podstawą oceny jest wysiłek włożony przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki zajęć.

- 1 Ocena spełnia następujące funkcje:
 - a) motywującą – wspierającą rozwój ucznia, motywującą do działania i poprawy.
 - b) diagnostyczną – opisującą rozwój umiejętności ucznia, rozpoznającą braki ucznia, które jednocześnie weryfikowałyby stosowane przez nauczyciela metody.
 - c) klasyfikującą – oceniającą poziom opanowania wiedzy, umiejętności ruchowych, informującą o osiągnięciach ucznia.
- 2 Ocena śródroczna i roczna jest wypadkową takich składników jak:
 - a) Stopień opanowania wymagań programowych:
 - Postęp umiejętności ruchowych
 - Poziom wiedzy
 - Postęp w usprawnianiu
 - b) Aktywność:
 - Zaangażowanie w wykonywanie ćwiczeń i zadań
 - Inwencję twórczą
 - Aktywny udział w zajęciach i współuczestnictwo w ich organizacji
 - Udział w zawodach w różnorodnych rolach
 - Udział w zajęciach pozalekcyjnych (SKS, kółka sportowe)
 - c) Frekwencja –uczestnictwo w zajęciach:
 - Spóźnienia

- Nieobecności nieusprawiedliwione
 - Nieobecności usprawiedliwione
 - Jednostkowe zwolnienia z ćwiczeń
 - Ucieczki z zajęć
- d) Postawa ucznia:
- Dyscyplina podczas zajęć
 - Przestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas lekcji
 - Przestrzeganie regulaminu korzystania z obiektów sportowych
 - Postawa „fair play” podczas lekcji
 - Higiena ciała i stroju
 - Współpraca z grupą.
- 3 Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny klasyfikacyjne:
- a) Celujący:
- uczeń osiągnął wysoki poziom umiejętności i wiedzy, postęp w usprawnianiu z zakresu wychowania fizycznego,
 - aktywnie uczestniczył we wszystkich lekcjach wychowania fizycznego,
 - zna przepisy i zasady mini gier sportowych,
 - rozumie sens uprawiania ćwiczeń ruchowych ich wpływ na rozwój organizmu,
 - wie jak dbać o higienę stroju, estetykę miejsca ćwiczeń,
 - uczęszcza na zajęcia pozalekcyjne o charakterze sportowym
 - jest kulturalny na imprezie sportowej i obiektywny w samoocenie i ocenianiu innych.
- b) Bardzo dobry:
- uczeń opanował zakres wymaganych wiadomości i umiejętności,
 - aktywnie uczestniczył w lekcjach wychowania fizycznego,
 - rozumie zasady higieniczno-zdrowotne podczas nauki i wypoczynku,
 - uczęszcza na zajęcia pozalekcyjne o charakterze sportowym
 - uczestniczy w zawodach sportowych oraz przestrzega zasady „fair-play”,
 - jest koleżeński i kulturalny w szkole i w życiu codziennym.
- c) Dobry:
- uczeń prezentuje dobrą sprawność fizyczną,
 - nie opuszcza zajęć wychowania fizycznego oraz wykazuje się dużą aktywnością i zaangażowaniem na lekcjach,

- troszczy się o higienę osobistą,
- opanował wiadomości i umiejętności obejmujące podstawowe elementy wiedzy o zajęciach ruchowych,
- próbuje dokonywać obiektywnej samooceny sprawności swojej i kolegów,
- jest opanowany, koleżeński, kulturalny w szkole, na imprezie sportowej.

d) Dostateczny:

- uczeń systematycznie pracuje na zajęciach wychowania fizycznego,
- opanował podstawowe wymagania z wiadomości, umiejętności i motoryczności w zakresie umożliwiającym postęp w dalszym kontynuowaniu zajęć wychowania fizycznego,
- stara się zachować postawy i higieniczno -zdrowotne,
- jest koleżeński i uczynny.

e) Dopuszczający:

- uczeń w minimalnym stopniu spełnia podstawowe wymagania programowe lub jest bliski ich spełnienia,
- wykazuje niską aktywność na zajęciach wychowania fizycznego lub często je opuszcza,
- w ograniczonym stopniu opanował nawyki higieniczno-zdrowotne,
- nie uczestniczy w organizacji imprez rekreacyjnych przez zespół klasowy.

f) Niedostateczny:

- uczeń nie spełnia podstawowych wymagań programowych,
- nie jest pilny i systematyczny na zajęciach wychowania fizycznego, często je opuszcza,
- nie dba o fizyczny rozwój swego organizmu i nie czyni żadnych postępów w sprawności fizycznej,
- wykazuje znaczące braki w integracji zespołowej i wychowaniu społecznym oraz zdrowotnym.

4 Na ocenę śródroczną lub roczną dodatni wpływ mogą mieć:

- a) wzorowa postawa na wszystkich zajęciach lekcyjnych, pozalekcyjnych (w tym zawodach sportowych),
- b) propagowanie zdrowego stylu życia w szkole i poza szkołą,
- c) uczestnictwo w pozaszkolnych formach kultury fizycznej (kluby sportowe, towarzystwa związane z kulturą fizyczna),

- d) pomoc w organizacji pozaszkolnych imprez rekreacyjno –sportowych
 - e) prace na rzecz szkoły (plakaty, gazetki, kronika, plansze).
- 5 Na ocenę śródroczną lub roczną ujemny wpływ mogą mieć:
- a) niepożądane zachowania w obrębie kultury fizycznej i zdrowia (np.: stosowanie różnego rodzaju używek,
 - b) niewłaściwe zachowanie (np.: niewłaściwe kibicowanie) na imprezach rekreacyjno – sportowych w szkole lub poza szkołą,
 - c) nieusprawiedliwione nieobecności na zajęciach (wagary),
 - d) nadużywanie zwolnień z czynnego uczestnictwa w lekcji.

Język niemiecki mniejszości narodowej niemieckiej

Uczeń uzyskuje ocenę celującą, gdy:

- opanował materiał zawarty w podstawie programowej na ocenę bardzo dobrą i celującą
- pisze bezbłędnie
- uczestniczy w różnorodnych konkursach przedmiotowych, gdzie może wykazać się swoją wiedzą
- pisane kartkówki i sprawdziany zalicza przeważnie na oceny celujące lub bardzo dobre
- swobodnie czyta i tłumaczy różne teksty w języku niemieckim dotyczące przerabianych bloków tematycznych
- zna całe słownictwo i gramatykę przerabianą w danej klasie i potrafi swobodnie posługiwać się zdobytą wiedzą w różnorodnych sytuacjach językowych
- rozumie wszystkie polecenia i komunikaty
- wykonuje zadania dodatkowe proponowane przez nauczyciela i otrzymuje z nich oceny celujące i bardzo dobre
- wykazuje aktywność na każdych zajęciach z przedmiotu
- zawsze odrabia prace domowe i zawsze jest przygotowany do lekcji
- wykazuje bardzo duże zainteresowanie przedmiotem.

Uczeń uzyskuje ocenę bardzo dobrą, gdy:

- bardzo dobrze opanował materiał zawarty w podstawie programowej
- pisze bezbłędnie lub popełnia błędy sporadycznie

- rozumie wydawane przez nauczyciela polecenia i komunikaty
- swobodnie czyta różne teksty w języku niemieckim i tłumaczy je
- pisane kartkówki i sprawdziany zalicza przeważnie na ocenę bardzo dobrą
- wykazuje aktywność na każdych zajęciach z języka niemieckiego
- zna słownictwo i gramatykę przerabianą w danej klasie i potrafi swobodnie posługiwać się zdobytą wiedzą w różnorodnych sytuacjach językowych
- zawsze ma zadanie domowe i jest do lekcji przygotowany.

Uczeń uzyskuje ocenę dobrą, gdy:

- nie opanował w pełni wiadomości i umiejętności zawartych w podstawie programowej
- dość swobodnie czyta proste teksty w języku niemieckim i tłumaczy je przy pomocy nauczyciela
- pisane kartkówki i sprawdziany zalicza przeważnie na ocenę dobrą
- jest aktywny na większości zajęć z przedmiotu
- w wymowie popełnia błędy, które potrafi skorygować przy pomocy nauczyciela
- zna słownictwo i gramatykę przerabianą w danej klasie i potrafi posługiwać się zdobytą wiedzą w różnorodnych sytuacjach językowych popełniając nieliczne błędne
- trudniejsze zadania w zeszytach ćwiczeń rozwiązuje przy pomocy nauczyciela
- zdarza mu się nie odrobić zadania domowego oraz być nieaktywnym na lekcji.

Uczeń uzyskuje ocenę dostateczną, gdy:

- opanował materiał zawarty w podstawie programowej na ocenę w stopniu dostatecznym
- ma braki w słownictwie i tylko przy znacznej pomocy nauczyciela potrafi czytać i tłumaczyć proste teksty oraz popełnia ciągle te same błędy gramatyczne
- potrafi odczytać tekst w taki sposób, że jest on zrozumiały dla słuchającego, mimo popełnionych przez czytającego błędów
- pisane kartkówki, sprawdziany i testy zalicza przeważnie na ocenę dostateczną
- nie jest aktywny na zajęciach z przedmiotu
- popełnia znaczące błędy w mówieniu
- tylko z pomocą nauczyciela wykonuje ćwiczenia
- słabo zna słownictwo i gramatykę przerabianą w danej klasie, lecz przy

pomocy potrafi posługiwać się zdobytą wiedzą w różnorodnych sytuacjach językowych

- często nie odrabia zadań domowych.

Uczeń uzyskuje ocenę dopuszczającą, gdy:

- w minimalnym stopniu opanował materiał zawarty w podstawie programowej
- wykazuje znaczne braki w słownictwie (opanował tylko podstawowe słowa / zwroty z przerabianych bloków tematycznych)
- odczytuje teksty popełniając bardzo liczne błędy
- przejawia sporadyczną aktywność na zajęciach z języka niemieckiego
- kartkówki i sprawdziany zalicza przeważnie na ocenę dopuszczającą i niedostateczną
- ma problemy z mówieniem i pisanem popełniając liczne błędy
- ćwiczenia gramatyczne rozwiązuje jedynie tylko z pomocą nauczyciela
- najczęściej nie rozumie słuchanego tekstu oraz poleceń nauczyciela
- posiada w miarę uzupełniony zeszyt
- często zapomina podręcznika, ćwiczeń oraz zeszytu
- nie wykazuje większego zainteresowania przedmiotem.

Uczeń uzyskuje ocenę niedostateczną, gdy mimo pomocy za strony nauczyciela:

- nie opanował minimum treści zawartych w podstawie programowej
- nie opanował techniki głośnego i cichego czytania nawet w stopniu dopuszczającym zrozumienie tekstu
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnione błędy uniemożliwiają zrozumienie tekstu
- nawet z pomocą nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnienia o podstawowym stopniu trudności
- jego zasób słownictwa wyklucza nawiązanie z nim komunikacji
- nie chodzi na zajęcia (bardzo niska frekwencja)
- jest notorycznie nieprzygotowany do zajęć i nieaktywny na lekcjach
- nie wykazuje zainteresowania przedmiotem w najmniejszym stopniu oraz chęci współpracy z nauczycielem
- ma lekceważący stosunek do przedmiotu.

Edukacja regionalna

- 1 Uczniowie mogą otrzymać ocenę za:
- a) aktywność i zaangażowanie na lekcji,
 - b) prezentację dłuższych wypowiedzi popartych literaturą,
 - c) udział w dyskusjach,
 - d) krótkie odpowiedzi w trakcie lekcji,
 - e) pisemne zadania testowe, kartkówki, sprawdziany,
 - f) prezentowanie zadania domowego,
 - g) wykonane karty pracy,
 - h) stosowanie zdobytej wiedzy do rozwiązywania problemów,
 - i) prace badawcze,
 - j) pokazy przygotowane przez uczniów itp.,
 - k) ćwiczenia praktyczne na zajęciach w terenie,
 - l) wykonywanie prac dodatkowych (zaproponowanych przez ucznia lub nauczyciela),
 - m) pomoc w organizowaniu kąpka regionalnego,
 - n) prezentowanie pracy grupy,
 - o) działania wynikające z zainteresowań ucznia, wiążących się z programem nauczania przedmiotu, jak np.: przygotowanie materiału do nowej lekcji, zorganizowanie wystawy, udział w konkursach przedmiotowych, udział w projektach edukacyjnych itp.

Stopień/ poziom wymagań	Wymagania na poszczególne oceny <u>Uczeń:</u>
2 dopuszczający wymagania konieczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. przy pomocy nauczyciela potrafi odtworzyć fragmenty procesów, zjawisk, wydarzeń, 2. z reguły nie jest aktywny na lekcjach, w trakcie realizacji projektów itp., 3. z licznymi błędami lokalizuje fakty w czasie i przestrzeni, 4. wykazuje się fragmentaryczną znajomością faktografii i terminologii,
3 dostateczny wymagania podstawowe	<ol style="list-style-type: none"> 1. wykazuje się znajomością podstawowych faktów, wydarzeń, terminów dotyczących przedmiotu, 2. dostrzega podstawowe zależności przyczynowo-skutkowe, 3. wykazuje się niewielką aktywnością na lekcji
4	<ol style="list-style-type: none"> 1. nie opanował w pełni wymagań określonych programem nauczania, ale opanował je na poziomie przekraczającym wymagania podstawowe,

<p>dobry wymagania rozszerzające</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. poprawnie posługuje się faktografią i terminologią przedmiotu, 3. analizuje i syntetyzuje omawiane zjawiska, 4. dostrzega i próbuje wyjaśnić związki przyczynowo-skutkowe, 5. formułuje proste oceny i wnioski,
<p>5 bardzo dobry wymagania dopełniające</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony w programie nauczania, 2. sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami i terminologią, 3. bezbłędnie umieszcza wydarzenia w czasie i przestrzeni, 4. interpretuje zjawiska i procesy, 5. potrafi zastosować zdobytą wiedzę do rozwiązywania nowych zadań i problemów,
<p>6 celujący wymagania wykraczające</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. celująco opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony w programie nauczania, 2. biegłe posługuje faktami i terminologią, 3. w pełni samodzielnie formułuje oceny i wnioski, 4. proponuje wnioski, nietypowe rozwiązania <p>Itp.</p>